

ทำความรู้จัก**ครอบครัว** บริบทของเด็กไทยใน 5 พื้นที่ โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

รุจา ภูไพบูลย์
จิตตินันท์ เดชะคุปต์
จริยา วิทยะศุภกร
จันทร์เพ็ญ ฐประภาวรรณ

พ.ศ.2546

ISBN 974-465-059-1

เปิดปมเรื่องน่ารู้

โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

ชุดผลงานวิชาการของโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1 ซึ่งติดตามเด็กและครอบครัวไทย ตั้งแต่มารดาตั้งครรภ์ คลอดและเด็กเติบโตจนถึงอายุ 1 ปี ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ.2543 และสิ้นสุดในเดือน ธันวาคม ปี พ.ศ.2545 ใน 5 พื้นที่ของประเทศไทย ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข และ องค์การอนามัยโลก เพื่อเผยแพร่ให้แก่ผู้ใช้ประโยชน์ กลุ่มต่าง ๆ และผู้สนใจทั่วไป ประกอบด้วย 3 กลุ่มคือ

หมวดเรื่องน่ารู้ ว่าด้วยที่มา แนวคิด และกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล กับประสบการณ์จากทั่วโลก

1. แนวคิด กรอบการวิจัย และ วิเคราะห์ข้อมูล โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากทั่วโลก – ประสบการณ์การวิจัยระยะยาวเรื่องเด็กและเยาวชน

หมวดเรื่องน่ารู้ ว่าด้วยถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการจัดการในแง่มุมต่าง ๆ มี 5 เล่มคือ

3. ถ่ายทอดประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก : บทเรียนสู่อนุชนรุ่นหลังที่อยากก้าวมาจัดการงานวิจัย
4. การบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ : ประสบการณ์ครั้งแรกที่พัฒนาโดยคนไทย
5. การประกันและควบคุมคุณภาพข้อมูลในโครงการวิจัยขนาดใหญ่
6. ประสบการณ์การจัดการงานวิจัยในระดับพื้นที่
7. บันทึกกลับนักวิจัยในภาคสนาม
8. ประชาคมผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัยในพื้นที่ 4 อำเภอโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

หมวดเรื่องน่ารู้ ผลงานและองค์ความรู้จากการวิจัย 3 ปี แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่

(ก) ทำความเข้าใจชุมชนที่ล้อมรอบตัวเด็ก ประกอบด้วย

9. ประเพณีการเกิด : การดูแลทารกแรกเกิดตามบริบททางวัฒนธรรมในวิถีชุมชน 4 อำเภอ ของประเทศ – การศึกษาเชิงคุณภาพในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
10. ค่านิยม ความเชื่อ เรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กในขวบปีแรก – การศึกษาเชิงคุณภาพในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
11. ระบบความมั่นคงทางอาหารของชุมชน – การสำรวจชุมชน 4 ภาคในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

12. ประเพณี ความเชื่อ เกี่ยวกับการตั้งครุฑ การคลอด และการปฏิบัติตัวของมารดาหลังคลอด ใน 4 พื้นที่ศึกษา 4 ภาค ของประเทศไทย โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
13. ประเพณีในรอบปีของชุมชนใน 4 พื้นที่ศึกษา 4 ภาค โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

(ข) เปิดปมครอบครัวและสถานภาพของหญิงตั้งครรภ์ใน 5 พื้นที่ ประกอบด้วย

14. ทำความรู้จักครอบครัว บริบทของเด็กไทยใน 5 พื้นที่ โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
15. ครอบครัวเด็กไทย: ข้อค้นพบเบื้องต้นจากกรณีศึกษาที่อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น
16. ความพึงพอใจในการแต่งงานและการก่อรูปครอบครัวใน 5 พื้นที่
17. ภาวะโลหิตจางในไตรมาสที่ 3 ของการตั้งครรภ์ในหญิงไทย 5 ภาค โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
18. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ในหญิงตั้งครรภ์ 4 พื้นที่ โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย ระยะที่ 1
19. พฤติกรรมความผูกพันระหว่างมารดาและทารก พื้นฐานสำหรับการก่อรูปความเป็นคนเต็มคน : ครอบครัวและเด็กโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

(ค) เปิดแฟ้มลูก ๆ ของเราในแง่มุมต่าง ๆ ประกอบด้วย

20. ทำความรู้จักเด็กไทยในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
21. ฤาชนาคเด็กไทยจะแคะแสรน – การติดตามการเจริญเติบโตของเด็กขวบปีแรกในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
22. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับเด็กแรกเกิดน้ำหนักตัวน้อยในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
23. พัฒนาการในช่วงขวบปีแรกของเด็กในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
24. พัฒนาการและสภาวะทันตสุขภาพของเด็กขวบปีแรก ในพื้นที่ อ.เทพา จ.สงขลา โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
25. สาเหตุการตายและอัตราตายปริกำเนิดที่แท้จริง จากการเฝ้าระวังหญิงมีครรภ์และทารกแรกเกิดโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1
26. ผลของการติดเชื้อหนองปวยริที่ติดต่อผ่านดินต่อการเกิดหอบแบบ wheeze ในเด็กอายุน้อยกว่า 3 ปี
27. วงจรหลับตื่นของทารกในครรภ์และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของทารกในครรภ์กับพื้นอารมณ์ของเด็กเมื่ออายุ 1 ปี

เปิดโอกาสให้ท่านเลือกอ่านตามความสนใจของท่าน ข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารทุกชุดอาจมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เนื่องจาก ณ ถึงปัจจุบัน ยังคงมีการนำเด็กเข้าโครงการฯ เพิ่มเติมในบางพื้นที่ อย่างไรก็ตามท่านสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ด้วยความรู้ความระมัดระวัง ตัวเลขที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นจำนวนน้อย จึงไม่กระทบต่อคุณภาพและการแปลผลข้อมูล และข้อมูลเหล่านี้มีพลวัตไปตามธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาตามชื่อโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจาก **สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กระทรวงสาธารณสุข และ องค์การอนามัยโลก** เพื่อให้การศึกษาติดตามเด็กไทยตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา ใน 5 พื้นที่ทุกภาคของประเทศ ดำเนินการไปได้ด้วยดี นอกจากนี้โครงการยังได้รับความเอื้อเฟื้อเพื่อเสียดโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย จาก **บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด** ซึ่งทางโครงการต้องขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นอกจากทุนวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน โครงการยังได้รับคำปรึกษาอันเป็นประโยชน์ยิ่งจาก **คณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ** ซึ่งมี **ศาสตราจารย์นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา** เป็นประธาน โดยมีที่ปรึกษาต่างประเทศ 2 ท่าน คือ Prof.Phil A. Silva (New Zealand) และ Prof.Dr.David Barker (England) รวมถึงความเสียสละ ความมุ่งมั่นของ **คณาจารย์ นักวิจัยหลัก** รวม 70 คน และความอุทิศของ **คณะผู้ช่วยนักวิจัย** ในพื้นที่ กว่า 40 คน ที่ผนึกแรงกายแรงใจเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ และ ผลผลิตการวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยในอนาคต

ส่วนสำคัญที่สุดของโครงการ ที่จะต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงก็คือ **เด็ก ๆ กลุ่มตัวอย่าง และ พ่อ แม่ ผู้เลี้ยงดูหลัก** กว่า 4,200 ครอบครัวทั่วประเทศ ซึ่งให้ข้อมูล และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ซึ่งนับเป็นกลุ่มครอบครัวต้นแบบ ในการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กไทยอย่างมีคุณภาพในรุ่นต่อไป

และที่จะลืมไม่ได้คือ ผู้ให้กำเนิดโครงการ **ศ.น.พ.วิจารณ์ พานิช** และ ผู้สนับสนุนให้กำลังใจนักวิจัย อย่างเมตตาเสมอมา **ศ.น.พ.อารี วลัยะเสวี** และ **ศ.พ.ญ.สาคร ธนะมิตต์**

รายชื่อวิทยากร

1. พ.ญ.จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ	ผู้อำนวยการโครงการฯ
2. รศ.ดร.บัณฑิต ถิ่นคำพร	รองผู้อำนวยการฯ และ ผู้จัดการศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
3. นพ.ดร.ชัยชนะ นิ่มนวล	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฯ ฝ่ายบริหาร
4. รศ.พญ.ลัดดา เหมาะสุวรรณ	หัวหน้าทีมวิจัยเด็ก
5. น.พ.ชาญยุทธ ศุภคุณภิญโญ	ทีมวิจัยเด็ก
6. พ.ญ.เบญจพร ปัญญาียง	ทีมวิจัยเด็ก
7. พ.ญ.วราภรณ์ เตชะเสนา	ทีมวิจัยเด็ก
8. รศ.พญ.ศิริกุล อิศรานุรักษ์	ทีมวิจัยเด็ก
9. ผศ.ดร.อุไรพร จิตต์แจ้ง	ทีมวิจัยเด็ก
10. รศ.ดร.รุจา ภูไพบูลย์	หัวหน้าทีมวิจัยครอบครัว
11. รศ.ดร.กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล	ทีมวิจัยครอบครัว
12. ผศ.ดร.จรรยา วิริยะศุกร	ทีมวิจัยครอบครัว
13. ผศ.พญ.จิตเกษม เก่งพล	ทีมวิจัยครอบครัว
14. รศ.ดร.จิตตินันท์ เตชะคุปต์	ทีมวิจัยครอบครัว
15. อาจารย์ถวัลย์ เนียมทรัพย์	ทีมวิจัยครอบครัว
16. ผศ.ดร.นิตยา สิ้นสุกใส	ทีมวิจัยครอบครัว
17. ดร.พัชรินทร์ เล็กสวัสดิ์	ทีมวิจัยครอบครัว
18. อ.ภัทรา สง่า	หัวหน้าทีมวิจัยชุมชน
19. ผศ.ดร.ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ	ทีมวิจัยชุมชน
20. ดร.ชื่นจิตร โพธิ์ศัพท์สุข	ทีมวิจัยชุมชน
21. ผศ.ดร.อำภาพร พัววิไล	ทีมวิจัยชุมชน
22. ดร.น้ำอ้อย ภาคิวงค์	ทีมวิจัยชุมชน
23. รศ.ระวีวรรณ ชุ่มพฤษ	ทีมวิจัยชุมชน
24. คุณเรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป	ทีมวิจัยชุมชน
25. คุณลาวัลย์ สาโรวาท	ทีมวิจัยชุมชน
26. ผศ.ดร.สุธรรม นันทมงคลชัย	ทีมวิจัยชุมชน
27. ดร.อรสุดา เจริญรัก	ทีมวิจัยชุมชน
28. คุณอำนวย ภูภัทรพงษ์	ทีมวิจัยชุมชน
29. รศ.อรุณ จิรวรรณกุล	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
30. ผศ.ยุพา ถาวรพิทักษ์	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล

31. ผศ.ดร.จิราพร เขียวอยู่	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
32. ผศ.จากรุวรรณ โชคคณาพิทักษ์	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
33. ผศ.นิคม ถนอมเสียง	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
34. รศ.มาลินี เหล่าไพบูลย์	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
35. ผศ.อนุสรณ์ สุนทรพงศ์	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
36. อ.สุทิน ชนบุญ	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
37. รศ.นพ.สุมิตร สุตรา	ที่ปรึกษาพื้นที่ อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
38. น.พ.เกษม เวชสุทธานนท์	ผู้จัดการภาคสนาม อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
39. น.พ.สุวัฒน์ วิชัยพงษ์สุกิจ	ผู้จัดการภาคสนาม อ.เทพา จ.สงขลา
40. พ.ญ.อัมพร รัตนปริญา	ผู้จัดการภาคสนาม อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
41. น.พ.คณิต ตันติศิริวิทย์	ผู้จัดการภาคสนาม อ.เมือง จ.น่าน
42. รศ.พญ.นิชรา เรืองดารกานนท์	ผู้จัดการภาคสนาม พื้นที่กรุงเทพฯ และทีมวิจัยเด็ก
43. ผศ.พญ.พรรณี วาสิกนันทน์	ทีมวิจัยเจาะลึก
44. พ.ญ.ภาสุรี แสงสุรวานิช	ทีมวิจัยเจาะลึก
45. ผศ.นพ.สุรัชย์ เกื้อศิริกุล	ทีมวิจัยเจาะลึก
46. ผศ.พญ.วนพร อนันตเสวี	ทีมวิจัยเจาะลึก
47. ทพ.ทรงชัย ลูตโสมกุล	ทีมวิจัยเจาะลึก
48. รศ.ดร.ศิริพร จิรวัดณ์กุล	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
49. ดร.วัลยา ธรรมพนิชวัฒน์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
50. ผศ.ดร.สมพร รุ่งเรืองกลกิจ	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
51. ผศ.ดร.ชวพรพรรณ จันทร์ประสิทธิ์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
52. รศ.ดร.อาภรณ์ เพ็ชรประไพศิลป์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
53. ดร.วันเพ็ญ พิชิตพรชัย	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
54. ดร.รุ่งนภา ผาณิตวัฒน์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
55. ดร.วิไลพรรณ สมบุญตนนท์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
56. ดร.ดารุณี จงอุดมการณ์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
57. ผศ.พิมพ์ภา สุตรา	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
58. ผศ.นิลุบล รุจิระประเสริฐ	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
59. ผศ.ดร.ภัทราภรณ์ ตั้งบุญคม	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
60. ผศ.ดร.วารุณี ฟองแก้ว	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
61. ผศ.ดร.รัตนาวดี ชอบตะวัน	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด

62. ดร.เพลินพิศ ฐานิวัฒนานนท์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
63. ดร.อุมาพร บุญญโสพรรณ	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
64. ดร.อุไร หัตถกิจ	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด

รายชื่อทีมสนับสนุน

1. นางการะเกด สืบใหม่	ทีมสนับสนุน อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
2. นายนิคม เสือดาว	ทีมสนับสนุน อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
3. น.ส.ศิริกาญจน์ กาญจนบุรานนท์	ทีมสนับสนุน อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
4. นางอำภา กิตติอุดมเดช	ทีมสนับสนุน อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
5. นางเอมอร บุตรแสงดี	ทีมสนับสนุน อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
6. น.พ.สุรณัฐ แก้วกิมิย์	ทีมสนับสนุน อ.เทพา จ.สงขลา
7. น.ส.เดือนฉาย ไชคอนันต์	ทีมสนับสนุน อ.เทพา จ.สงขลา
8. น.ส.นิธรา หัสमान	ทีมสนับสนุน อ.เทพา จ.สงขลา
9. คุณวันดี แสงเจริญ	ทีมสนับสนุน อ.เทพา จ.สงขลา
10. นางจินตนา สุวรรณทัต	ทีมสนับสนุน อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
11. นายสุพจน์ ประชากร	ทีมสนับสนุน อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
12. น.พ.กอบเกียรติ คอนสกุล	ทีมสนับสนุน อ.เมือง จ.น่าน
13. นายชาติรี เจริญศิริ	ทีมสนับสนุน อ.เมือง จ.น่าน
14. น.พ.ปิยะพงษ์ จงรักษ์	ทีมสนับสนุน อ.เมือง จ.น่าน
15. น.ส.พัชชกร พัฒนาไพบูลย์	ทีมสนับสนุน อ.เมือง จ.น่าน
16. น.พ.มนัส วงศ์ทะเนตร	ทีมสนับสนุน อ.เมือง จ.น่าน
17. พ.ญ.รัชนี เจริญสวัสดิ์	ทีมสนับสนุน อ.เมือง จ.น่าน
18. น.พ.วีระชัย เตชะเสนา	ทีมสนับสนุน อ.เมือง จ.น่าน
19. นางชลดา กันศร	ทีมสนับสนุน อ.เมือง จ.น่าน
20. น.พ.พงษ์เทพ วงศ์วัชรไพบูลย์	ทีมสนับสนุน อ.เมือง จ.น่าน
21. น.พ.พุทธรักษ์ อุอริยะกุล	ทีมสนับสนุน อ.เมือง จ.น่าน
22. นางอุดมลักษณ์ กันใจมา	ทีมสนับสนุน อ.เมือง จ.น่าน
23. นางชนิษฐา สันติกุล	ทีมสนับสนุน พื้นที่กรุงเทพฯ
24. พ.ญ.ฐิติมาพร ตั้งทองศักดิ์สกุล	ทีมสนับสนุน พื้นที่กรุงเทพฯ
25. พ.ญ.สุธาทิพย์ ศิริจันทร์เพ็ญ	ทีมสนับสนุน พื้นที่กรุงเทพฯ
26. นางอุตร จิตต์เจริญ	ทีมสนับสนุน พื้นที่กรุงเทพฯ

รายชื่อผู้ช่วยนักวิจัย

1. น.ส.กชกร อยู่เย็น	หัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
2. นายกอบกิจ กุมภาคาม	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
3. น.ส.คนธวรรณ ทองสนธิ	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
4. นายพิพัฒน์พงศ์ เป็ดศรี	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
5. น.ส.วาสนา ปาปะตัง	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
6. น.ส.อรอนงค์ คีรีโชติ	หัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
7. น.ส.กิตติยา รักษ์วงศ์	รองหัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
8. น.ส.ลัดดาวัลย์ พรรณราย	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
9. นายสุรศักดิ์ บุญเลิศวรกุล	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
10. นายเอก เพ็งพอรู้	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
11. น.ส.ศิริพร ศิริมุสิกะ	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
12. นายกนกศักดิ์ คงประดิษฐ์	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
13. นายอุทัย สุขศิริ	หัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
14. น.ส.ระพีพรรณ พันธ์รัตน์	รองหัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
15. น.ส.นฤมล ศรีทน	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
16. น.ส.นิจฐา วงศ์พรม	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
17. น.ส.พิสมัย ฤทธิ์ศรีบุญ	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
18. น.ส.ศศินี พลแก้ว	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
19. น.ส.อรระนุช โกศล	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
20. น.ส.ศุภวรรณ นันทवास	หัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
21. น.ส.ปรียาพร มหาเทพ	รองหัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
22. นายจิรัฐ มหายศนันท์	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
23. น.ส.ละอองดาว แสงศรีจันทร์	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
24. น.ส.วาสนา วนาอนุรักษ์	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
25. น.ส.เบญจพรรณ พรภิไล	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
26. นายธีรชาติ ดวงคำ	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
27. น.ส.วารุณี ศรีภูตา	(รักษาการ) หัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
28. นายสมทรง บรรจงจิตินันต์	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
29. น.ส.ธีรนนท์ บัวบาน	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
30. นายธีระ ศิริสมุด	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ

31. นายปฐม แสงศรีจันทร์	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
32. น.ส.สุพัฒสร พิมกุล	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
33. น.ส.จิตรานนท์ นนทเบญจวรรณ	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
34. น.ส.ศิริเพ็ญ อ่อนเรือง	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
35. น.ส.ทักษิณ ชื่นทัพไทย	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
36. น.ส.เมธีรัตน์ สุภาพ	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
37. น.ส.ประมวญ อุทรักษ์	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
38. นายวรพจน์ คุณสิทธิ์	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
39. นายสมบัติ ถิ่นคำพร	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
40. นายเสกศักดิ์ ปราบพาลา	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
41. นายประญวน พิมพิภักดี	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
42. น.ส.สรวงสุดา คงมัน	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
43. น.ส.อุรวดี ลิมนะวีสส์	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล

สำนักงานโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย กระทรวงสาธารณสุข

1. นางสุจนา ผาพันธุ์	หัวหน้าสำนักงานโครงการฯ
2. น.ส.อรุณศรี มงคลชาติ	ฝ่ายตรวจสอบคุณภาพข้อมูล
3. น.ส.กษมา แก้วเก่า	ฝ่ายวิชาการและประชาสัมพันธ์
4. น.ส.สริฎา ลุนพุม	ฝ่ายการเงิน
5. นายยุทธนา สมานมิตร	ฝ่ายบัญชี
6. น.ส.ธันย์ชนก สุวรรณรัตน์	ฝ่ายธุรการ และประสานงาน
7. น.ส.กุลฤดี ส่งสมบูรณ์	ฝ่ายประสานงานที่มีวิจัยชุมชน

บทคัดย่อ

การศึกษาระยะยาวในเด็กไทย 4,331 ครอบครัวใน 5 พื้นที่ ตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ.2543จนถึงปัจจุบัน โดยเก็บข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวที่จะมีผลต่อคุณภาพและคุณลักษณะของเด็กไทยในระยะต่อไป การศึกษานี้จึงเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อทำความเข้าใจลักษณะโครงสร้างครอบครัว ฐานะทางสังคมเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และการอบรมเลี้ยงดูเด็กในโครงการตั้งแต่มารดาตั้งครรภ์จนถึงทารกขวบปีแรก โดยมีฐานความคิดที่ว่าการศึกษาข้อมูลในระยะเริ่มเลี้ยงดูเด็กจนกระทั่งถึงวัยรุ่น จะสามารถอธิบายอิทธิพลของการเลี้ยงดูต่อเด็กเชิงสาเหตุในระยะยาวได้

ผลการศึกษาแสดงว่าครอบครัวระยะเลี้ยงดูบุตรวัยทารกส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยายร้อยละ 54.1 ส่วนใหญ่อยู่ร่วมกับเครือญาติฝ่ายหญิงมากกว่าฝ่ายชาย จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4.48 คนต่อครอบครัว โดยครอบครัวในพื้นที่กรุงเทพฯ มีขนาดเล็กที่สุดคือ 3.49 คน รายได้ครอบครัวเฉลี่ย 89,104 บาท ทั้งนี้พบว่าร้อยละ 60 ของครอบครัวมีรายได้ไม่พอใช้จ่าย ส่วนใหญ่มารดาและบิดาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอยู่ด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส เด็กเกือบครึ่งที่อาศัยในสิ่งแวดล้อมที่มีมลพิษ และเสียงดัง และมากกว่าครึ่งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงต่ออันตรายจากของมีคมในบริเวณบ้านและมีปลั๊กไฟฟ้าที่ไม่ปลอดภัยสำหรับเด็ก

การศึกษาพฤติกรรมการดูแลเด็กช่วงอายุ 6 เดือน ในเรื่องเวลาให้นม การให้อาหาร การจัดเวลานอน การจัดการเมื่อเด็กคว่ำและเมื่อร้องไห้งอแง พบว่าผู้ดูแลหลักส่วนใหญ่มีลักษณะตอบสนองความต้องการของเด็กมาก รองลงมาคือพฤติกรรมใช้เหตุผล ส่วนพฤติกรรมควบคุมเด็กให้เป็นไปตามความต้องการของตนหรือแบบปล่อยตามธรรมชาติพบได้น้อยมาก แสดงให้เห็นว่าการดูแลเด็กรายนี้เน้นการตอบสนองมากกว่า และควบคุมน้อยมาก

บทนำ

ครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของเด็ก เป็นบริบทที่อยู่รอบตัวเด็กทั้งบุคคลที่แวดล้อม มีการอยู่ร่วมกัน เป็นผู้ให้การดูแลและการจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านเพื่อสนองความต้องการของเด็กตามวัยโดยเฉพาะเด็กวัยทารกต้องการการดูแลใกล้ชิดจากผู้ใหญ่และบุคคลแวดล้อมเป็นอย่างยิ่ง ครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างครอบครัวในช่วงห้าสิบปีที่ผ่านมา มีการวางแผนครอบครัวและเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตจากการทำเกษตรกรรมเป็นครอบครัวใหญ่มาเป็นครอบครัวขนาดเล็กลง ซึ่งทำให้บริบทของเด็กในครอบครัวปัจจุบันเปลี่ยนไป และพบว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีอิทธิพลต่อสุขภาพเด็กทั้งทางกายและสติปัญญาอย่างชัดเจน เช่นมีผลต่ออัตราการตายของเด็กด้วยโรคอุจจาระร่วง พิษณุ และระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เป็นต้น (Garcia and Rosel, 2001; Reisine and Psoter, 2001; Woldemicael, 2001) สำหรับอิทธิพลต่อสุขภาพจิตนั้น มีงานวิจัยที่สนับสนุนว่าพฤติกรรมการเล่นดูในวัยเด็กมีผลต่อปัญหาปัสสาวะรดที่นอน การปรับตัวของวัยรุ่น และพบว่ามีผลต่อสุขภาพของเด็กเมื่อเข้าสู่วัยกลางคน (Russek and Schwartz, 1997) ซึ่งพบว่าจะมีอาการป่วยด้วยโรคทางกายทั้งโรคหัวใจและหลอดเลือด แผลในลำไส้เล็ก และติดยาเป็นต้น โดยเฉพาะปัญหาทางจิตเช่น ภาวะซึมเศร้า ที่พบว่าสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูแบบไม่สนใจ และปกป้องหรือตามใจเกินไปของผู้เลี้ยงดู ทั้งในชาวอเมริกัน และในชาวสก็อต พบว่าผู้ชายมีปัญหาซึมเศร้าเนื่องจากรูปแบบการเลี้ยงดู ทั้ง 2 แบบมากกว่าผู้หญิง (Lloyd and Miller, 1997) แสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อปัญหาสุขภาพเด็กทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่

ในการศึกษาระยะยาวในเด็กไทยกว่า 4,000 ครอบครัวตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน โดยเก็บข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวที่จะมีผลต่อคุณภาพและคุณลักษณะของเด็กไทยในระยะต่อไป การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นว่าครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะด้านโครงสร้างครอบครัว มีฐานะทางสังคมเศรษฐกิจ การอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยทารกเป็นเช่นไร และมีผลต่อพัฒนาการและพฤติกรรมของเด็กตั้งแต่วัยทารกจนถึงผู้ใหญ่อย่างไร โดยมีฐานความคิดที่ว่าการศึกษาข้อมูลในระยะเริ่มเลี้ยงดูเด็กจนกระทั่งถึงวัยรุ่น จะทำให้สามารถอธิบายอิทธิพลของการเลี้ยงดูต่อเด็กในเชิงสาเหตุในระยะยาวได้

บททวนวรรณกรรม

ปัจจัยผู้เลี้ยงดูที่มีผลต่อรูปแบบการเลี้ยงดู

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูเด็กประกอบด้วยสถานการณ์ทางสังคม บุคลิกภาพ และสภาวะจิต รวมทั้งประสบการณ์การดูแลเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูในอดีต ผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ครอบครัวที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงจะกำหนดทิศทางการเลี้ยงดูเด็กเองมากกว่าทำตามคนอื่น (Jenssens and Gerris, 1987) โดยที่กระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นกระบวนการที่เป็นพลวัต มีการปรับเปลี่ยนไปตามช่วงวัย มีการนำทฤษฎีนิเวศวิทยาของระบบ (Ecological System Theory) มาช่วยอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่

เกิดขึ้นในระบบครอบครัวที่มีผลต่อการเลี้ยงดูเด็ก และการเลี้ยงดูเด็กถือเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของทั้งผู้ให้ การเลี้ยงดูและเด็กผู้ถูกเลี้ยงดู (Holden, 1997) ทั้งนี้พบว่าระดับการศึกษามีอิทธิพลทางบวกกับการแสดง บทบาทการเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดา (Phisalaphong and et al., 1984) ผลการศึกษาของชินฤดี คงศักดิ์ ตระกูล และคณะ (2543) พบว่าปัจจัยที่สามารถทำนายการปฏิบัติกรดูแลบุตรของครอบครัว ซึ่งเลี้ยงดูบุตร วัยแรกเกิดจนถึง 2 ปีครึ่งในทางบวกคือ การศึกษาของบิดา เชื้อชาติของมารดา ชนิดของครอบครัว สถานภาพ สมรส สัมพันธภาพของคู่สมรส แต่ลักษณะการทำงานนอกบ้านของมารดา และอาชีพมีความสัมพันธ์ทางลบ กับการเลี้ยงดูบุตร เมื่อนำตัวแปรต่างๆ เข้าในสมการถดถอยพหุคูณเพื่อทำนายการปฏิบัติกรเลี้ยงดู พบว่า สถานภาพสมรส การศึกษาของบิดา ชนิดของครอบครัว เชื้อชาติของมารดา และสัมพันธภาพของคู่สมรส สามารถทำนายพัฒนาการของครอบครัวได้ดีที่สุดร้อยละ 19.0 ($p < 0.05$) การที่ผู้เลี้ยงดูมีประสบการณ์การเลี้ยงดู ในอดีตที่แตกต่างกัน สามารถอธิบายทัศนคติที่แตกต่างกันของผู้เลี้ยงดูในปัจจุบันได้ โดยเฉพาะผู้เลี้ยงดูใน อดีตที่เป็นเพศตรงข้ามจะมีอิทธิพลมากกว่าผู้เลี้ยงดูที่เป็นเพศเดียวกัน (Gelsso, 1976) มีการศึกษาเด็กวัยก่อน เรียนพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกันทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กได้แก่ รูปแบบความผูกพันที่ผิดปกติ ความ พึงพอใจในชีวิตสมรสของผู้เลี้ยงดู และการเลี้ยงดูแบบตามใจของมารดา ซึ่งแสดงว่าการเลี้ยงดูเด็กอย่างไม่มี คุณภาพจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่มีปัญหาในเด็กก่อนวัยเรียน (Devito and Hopkin, 2001)

จึงสรุปได้ว่าคุณลักษณะของครอบครัวด้านสังคมเศรษฐกิจและความผูกพันระหว่างผู้เลี้ยงดูและเด็ก จะมีผลต่อการเลี้ยงดูและพฤติกรรมของเด็กในระยะต่อมา

โครงสร้างและเศรษฐกิจของครอบครัวไทย

สำนักงานสถิติแห่งชาติดำเนินการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนทั่วประเทศ โดย จำแนกครัวเรือนเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยจัดประเภทตามอาชีพ และสถานภาพการทำงานของสมาชิกที่ทำรายได้ส่วนใหญ่ให้แก่ครัวเรือน กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีรายได้ส่วน ใหญ่มาจากกำไรในการประกอบอาชีพเกษตร จัดเป็นครัวเรือนผู้ถือครองทำการเกษตร ส่วนครัวเรือนที่มีรายได้ ส่วนใหญ่มาจากกำไรในการประกอบธุรกิจ การค้า การบริการและอุตสาหกรรมจัดเป็นครัวเรือนผู้ดำเนินธุรกิจที่ ไม่ใช่การเกษตร ส่วนครัวเรือนที่มีรายได้ส่วนใหญ่จากค่าแรงและเงินเดือนจะเป็นครัวเรือนลูกจ้าง ส่วน ครัวเรือนผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจจะมีรายได้หลักส่วนใหญ่มาจากเงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ หรือ รายได้จากทรัพย์สิน

ผลการสำรวจในปี พ.ศ.2541 พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีขนาดโดยเฉลี่ย 3.7 คน ข้อมูลรายจังหวัด พบว่าจังหวัดขอนแก่น กาญจนบุรี น่าน สงขลา และกรุงเทพมหานคร มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนใกล้เคียงกัน คือ 3.9 3.8 3.7 3.5 และ 3.3 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าครัวเรือนในกรุงเทพฯ มีจำนวนผู้อยู่อาศัยร่วมกัน น้อยที่สุดคือ 3.3 คนต่อครัวเรือน โดยเฉลี่ยมีรายได้ของครัวเรือนประมาณเดือนละ 12,167 บาทต่อครัวเรือน ใน พ.ศ.2543 และเกือบไม่เปลี่ยนแปลงคือมีรายได้เดือนละ 12,185 บาทต่อครัวเรือนใน พ.ศ.2544 โดย

รายได้ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 41.5 ของรายได้ทั้งหมดหรือ 5,047 บาทมาจากค่าแรงและเงินเดือน ร้อยละ 19.2 หรือ 2,335 บาทมาจากกำไรสุทธิจากการทำธุรกิจส่วนตัวที่ไม่ใช่การเกษตร ร้อยละ 9.6 หรือ 1,168 บาท เป็นกำไรสุทธิจากการทำการเกษตร ครั้วเรือนในกรุงเทพมหานคร และบริเวณทลมีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 24,690 บาท โดยที่รายได้ส่วนใหญ่ร้อยละ 53.8 มาจากค่าแรงและเงินเดือน รองลงมาร้อยละ 23.8 เป็นกำไรจากการทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร ครั้วเรือนภาคกลางและใต้มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 13,301 บาทและ 11,407 บาท ขณะที่ภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้ต่ำสุดคือเฉลี่ยเดือนละ 8,649 และ 7,853 บาท ตามลำดับ โดยรายได้ส่วนใหญ่ทุกภาคมาจากค่าแรงและเงินเดือน รองลงมาเป็นรายได้จากการทำธุรกิจ ครั้วเรือนมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 9,848 บาท และพบว่าค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 10,025 บาทในปี พ.ศ. 2544 (ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เป็นการสะสมทุน เช่น ค่าซื้อ/เช่าซื้อบ้าน ที่ดินและของมีค่าต่างๆ) เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ครั้วเรือนในเขตกรุงเทพมหานครและบริเวณทล มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าครั้วเรือนในภาคอื่น ๆ กว่าเท่าตัว รองลงมา คือ ครั้วเรือนในภาคใต้และภาคกลาง ตามลำดับ ส่วนครั้วเรือนในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำกว่าภาคอื่น ๆ สถิติแสดงว่าครั้วเรือนมีหนี้สินเฉลี่ยเท่ากับ 68,276 บาทในปี พ.ศ. 2544 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2543 - 2544)

พฤติกรรมเลี้ยงดูบุตร

การอธิบายพฤติกรรมที่ผู้เลี้ยงดูเด็กซึ่งอาจเป็นบิดามารดาหรือที่ไม่ใช่บิดามารดา ปฏิบัติต่อเด็กอาจรวมถึงการเรียกร้องให้เด็กกระทำต่อตนในลักษณะที่ต้องการ ส่วนมากมักอธิบายด้วยคำว่ารูปแบบการเลี้ยงดู (ตติยา ทุมเสน, 2542 อ้างถึงใน สุทธิลักษณ์ นาคสุสุข, 2544) โดยทั่วไปมีการจัดกลุ่มการอบรมเลี้ยงดูเด็ก รูปแบบต่าง ๆ ไว้ 3-8 ชนิด ขึ้นกับเกณฑ์ในการพิจารณารูปแบบที่แตกต่างกัน การศึกษาของ Baumarind ในอดีตได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูตามลักษณะการควบคุม และการแสดงความรักความเอาใจใส่เป็น 3 ประเภทคือ (Moore, 1992)

- ก. การเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจ (Authoritarian) เป็นการเลี้ยงดูที่บังคับให้เด็กเชื่อฟังเคร่งครัด เป็นระเบียบ แสดงความรักน้อยแต่ควบคุมมาก
- ข. การเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในการรักษนับสนุน หรือแบบประชาธิปไตย (Authoritative) เป็นการเลี้ยงดูที่แสดงความรักความอบอุ่นมากและควบคุมปานกลาง
- ค. การเลี้ยงดูแบบยอมตาม (Permissive) เป็นการแสดงความเอาใจใส่มากจนเกินไป ตามใจมากเกินไป และมีการบังคับควบคุมเด็กน้อยมาก

นอกจากนั้นมีการแบ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเป็น 4 แบบที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ แบบตามใจแบบควบคุม แบบใช้เหตุผล และแบบไม่ยุ่งเกี่ยว (Darling, 1999) โดยระบุว่า การใช้เหตุผลในการรักษนสนับสนุน หรือแบบประชาธิปไตย เป็นการดูแลบุตรที่บิดามารดา รักษาสมดุลของการแสดงความต้องการของบิดามารดา กับการตอบสนองเด็กพร้อมถึงยอมรับการเป็นตัวตนของเด็ก ซึ่งจะส่งผลดีต่อเด็กตั้งแต่เล็ก ๆ จนถึงวัยรุ่น และ

จากการศึกษาของ Moore (1992) ระบุความสัมพันธ์ของรูปแบบการเลี้ยงดูกับผลลัพธ์ในเด็กว่า เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบให้อ่านาจะมีโอกาสเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้สูง เด็กที่ถูกเลี้ยงแบบประชาธิปไตยมีการควบคุมตนเองมากกว่า ด้วยการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมให้เด็ก ใช้วิธีชมเชย เน้นให้เด็กเป็นคนดีมีวินัย รู้จักแก้ไขสิ่งที่ตนทำผิด เด็กจะมีความรับผิดชอบสูง ปรับตัวได้ดี ในขณะที่เด็กที่พ่อแม่ตามใจมากจะไม่รับผิดชอบ ไม่มั่นใจในตัวเอง

จากการศึกษาวิธีการเลี้ยงดูเด็กไทยในระยะแรก สามารถระบุแบบแผน 5 รูปแบบ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2520 อ้างถึงใน สุทธิลักษณ์ นาคสุสุข, 2544) ดังนี้

- แบบที่ 1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย
- แบบที่ 2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์
- แบบที่ 3 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย
- แบบที่ 4 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย
- แบบที่ 5 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเอง

สุทธิลักษณ์ นาคสุสุข (2544) นำรูปแบบดังกล่าวมาศึกษา พบว่าเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาของไทยได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย แบบรักสนับสนุน และแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ตามลำดับ ซึ่งเด็กหญิงจะถูกควบคุมมากกว่าเด็กชาย และเด็กลำดับที่เกดต้น ๆ จะถูกลงโทษมากกว่าลำดับหลัง ๆ การศึกษาของทิสนา เขมมณี และคณะ (2538) เป็นการศึกษาขนาดใหญ่ถึง 6 โครงการ เพื่อหารูปแบบการเลี้ยงดูเด็กไทยพบว่ามียุทธูปแบบการเลี้ยงดูย่อย 8 รูปแบบ ได้แก่

1. แบบให้เหตุผลและมีการเข้มงวดบ้าง (Freedom with some restrictions)
2. แบบควบคุมและไม่สนใจบางครั้ง (Control with some negligence)
3. แบบยอมรับชัดเจน (Implicit acceptance)
4. แบบพ่อแม่เป็นตัวอย่าง (Parental modeling)
5. แบบเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วม (Natural learning through interaction and participation)
6. แบบพฤติกรรมพ่อแม่ไม่คงเส้นคงวา (Inconsistent parenting behavior)
7. แบบใช้วาจาโดยไม่อธิบายเหตุผล (Verbal behavior without explanation of reasons)
8. แบบร่วมกันรับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็ก (Shared responsibility in childrearing)

จากการศึกษานี้ พบว่ารูปแบบการเลี้ยงดูมีความแตกต่างระหว่างการดูแลเด็กในบ้านและที่โรงเรียน และพบว่ารูปแบบที่มีความสม่ำเสมอทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน คือการใช้เหตุผล และการตอบสนองความต้องการของเด็ก (Khemmani and et al., 1995) ยังมีรูปแบบการเลี้ยงดูเด็กอื่น ๆ ที่พบจากผลงานวิจัยในประเทศไทย

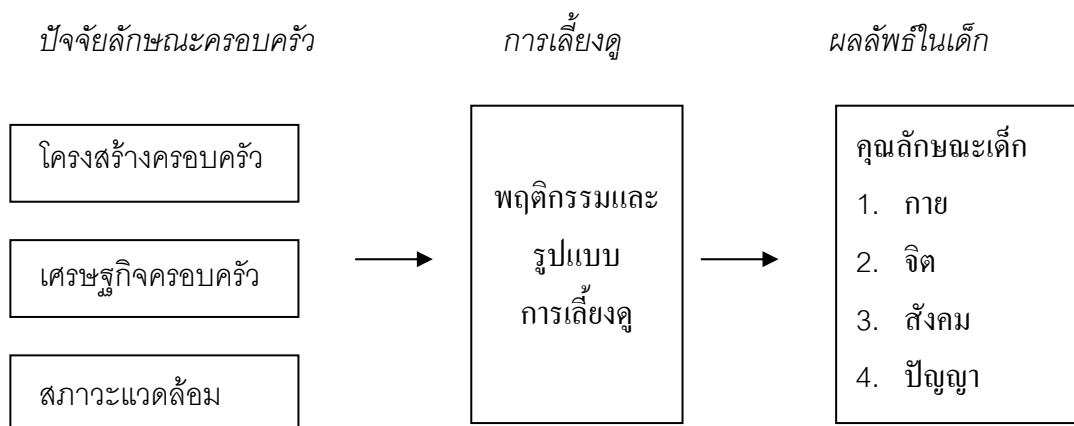
อย่างไรก็ดีพบว่า การควบคุมและให้ความเอาใจใส่ที่เหมาะสมจะช่วยลดปัญหาพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่น ทำให้มีการควบคุมตัวเอง เคารพระเบียบสังคม และใช้วิธีการแก้ปัญหาได้เหมาะสม

สรุปได้ว่า รูปแบบการเลี้ยงดูประกอบด้วยมิติหลักที่มีการผสมผสานกัน ระหว่างการให้ความรักความเอาใจใส่ และการควบคุมดูแล และพบว่าลักษณะของรูปแบบการเลี้ยงดูจะมีระดับของการแสดงความเอาใจใส่ และการควบคุมดูแลในระดับมากน้อยต่างกันไป พบว่าการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ซึ่งนักวิจัยบางคนใช้คำว่าวิธีการเลี้ยงดูประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก 2 ประการคือ การตอบสนอง (Responsiveness) และการแสดงความต้องการของบิดามารดา (Demanding) เนื่องจากการศึกษาทั่วไปยังไม่มีการศึกษาในทารกต่ำกว่า 1 ปี การกำหนดพฤติกรรมการเลี้ยงดูเป็นรูปแบบต่าง ๆ จึงทำได้ยาก การศึกษานี้จึงกำหนดรูปแบบการเลี้ยงดูตามพฤติกรรมตอบสนองด้านต่าง ๆ ตามพัฒนาการของทารกที่แสดงให้เห็นถึงการตอบสนองและการแสดงความต้องการของผู้เลี้ยงดู โดยพิจารณาพฤติกรรมการตอบสนองพฤติกรรมเด็กทารกวัย 6 เดือนในด้านการให้อาหาร การส่งเสริมพัฒนาการ การจัดการเมื่อทารกร้องไห้ เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีระบบ ที่เป็นการอธิบายระบบครอบคลุมตามโครงสร้างและหน้าที่ของระบบ โดยเฉพาะหน้าที่ทางเศรษฐกิจ การมีรายได้ที่เพียงพอที่จะสนองตอบความต้องการของสมาชิกในครอบครัว โดยระบบครอบครัวยังมีปัจจัยนำเข้าคือรายได้และแหล่งประโยชน์ ที่สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงดูเด็กที่จะส่งผลพรในตัวของเด็กในระยะต่อไปของชีวิต ในเอกสารนี้จะเน้นการอธิบายบริบทด้านโครงสร้าง และเศรษฐกิจของครอบครัว สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็ก

กรอบแนวคิดการวิจัย

คำถามการวิจัย

คำถามการวิจัยระยะสั้น

- ลักษณะบริบทครอบครัวของเด็กไทยในระยะวัยทารกเป็นเช่นไร ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ โครงสร้างและเศรษฐกิจครอบครัว สิ่งแวดล้อมกายภาพ และพฤติกรรมการดูแลของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

คำถามการวิจัยระยะยาว

- เพื่อระบุอิทธิพลของลักษณะของบริบทครอบครัวด้านต่าง ๆ ที่มีต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดู และคุณลักษณะเด็กแต่ละวัย ทั้งทางด้านกายภาพ จิตสังคม และสติปัญญา

วัตถุประสงค์

1. เพื่ออธิบายบริบทของครอบครัวเด็ก ด้านโครงสร้างและเศรษฐกิจครอบครัว
2. เพื่ออธิบายบริบทของครอบครัวเด็ก ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ
3. เพื่ออธิบายพฤติกรรมการดูแลของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก
4. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างครอบครัวและเศรษฐกิจครอบครัว สิ่งแวดล้อมกายภาพ และพฤติกรรมการดูแลของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

นิยามที่ใช้ในการวิจัย

บริบทครอบครัว หมายถึง ลักษณะแวดล้อมของครอบครัวที่เด็กกำเนิดและเติบโตภายใต้การเลี้ยงดูของผู้ดูแลหลัก แบ่งเป็นบริบท 3 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และพฤติกรรมการดูแลของผู้เลี้ยงดู

โครงสร้างของครอบครัว หมายถึง ลักษณะการอยู่ร่วมกันและความสัมพันธ์กันในครอบครัว ได้แก่ จำนวนสมาชิกที่อยู่ร่วมกัน และลำดับชั้นของสมาชิกที่อยู่ร่วมกันในครอบครัว ซึ่งสามารถแบ่งเป็นครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวลักษณะอื่น ๆ โดยประเมินจากการสัมภาษณ์มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

เศรษฐกิจสังคมของครอบครัว หมายถึง สถานภาพของแหล่งประโยชน์ทางการเงินและลักษณะทางสังคมของครอบครัว ได้แก่ รายได้ รายจ่าย ความเพียงพอของรายได้ อายุ การศึกษา ศาสนา อาชีพ และสถานภาพสมรส ประเมินจากการสัมภาษณ์มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของสถานที่อยู่อาศัย ลักษณะบ้าน สิ่งรบกวน เช่น สิ่งปฏิกูล น้ำเน่าเหม็น เสียงดัง สารเคมี และสิ่งของเครื่องใช้ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก ประเมินจากการสังเกตสิ่งแวดล้อม และการสัมภาษณ์มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

พฤติกรรมการณ์ดูแลเด็ก หมายถึง พฤติกรรมการณ์แสดงออกของผู้เลี้ยงดูหลักในการเลี้ยงดูเด็กวัย 3 เดือน เพื่อสนองความต้องการของเด็ก (Responsiveness) และการเรียกร้องหรือควบคุม (Demanding) เช่น การพลิกคว่ำเอง การให้นมเป็นเวลา การนอนเป็นเวลา การจัดการเมื่อเด็กงอแง เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ลักษณะการศึกษา เป็นการศึกษาแบบติดตามกลุ่มตัวอย่างไปข้างหน้า โดยไม่มีการแทรกแซง เอกสารนี้เป็นรายงานผลการศึกษาระยะเริ่มต้นของการติดตามเด็กกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดในพื้นที่ ๆ ศึกษาที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่กำหนด

พื้นที่ที่ศึกษา การเลือกพื้นที่เป็นแบบเจาะจง โดยพิจารณาความเป็นไปได้ในการดำเนินงานระยะยาวต่อเนื่อง เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะหลากหลายทางภูมิศาสตร์ ประชากร ประกอบด้วย 5 พื้นที่ โดยเป็นพื้นที่ใน 4 อำเภอ คือ 1) อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี 2) อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา 3) อำเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น และ 4) อำเภอเมือง จังหวัดน่าน สำหรับเขตกรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น คือ มารดาที่มาฝากครรภ์และคลอดในโรงพยาบาลรามาธิบดี โรงพยาบาลราชวิถี และโรงพยาบาลพญาไท

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ครอบครัวของเด็กทุกคนที่เกิดและหรืออาศัยในพื้นที่ศึกษา และสมัครใจเข้าร่วมโครงการ โดยการสัมภาษณ์มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักที่อาศัยร่วมในครัวเรือนเดียวกับเด็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ โครงสร้างเศรษฐกิจครอบครัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เกี่ยวกับข้อมูลมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักได้แก่ อายุ เพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา
2. แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการณ์ดูแลเด็ก พัฒนาโดยนักวิจัย ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการดูแลเด็กวัย 6 เดือน จำนวน 5 ข้อ ที่เกี่ยวกับการดูแลการนอน การรับประทานอาหาร การพลิกคว่ำ การให้อาหารที่ไม่คุ้นเคย และการร้องไห้งอแงของทารก คำตอบที่ได้ในแต่ละข้อสามารถจำแนกเป็นพฤติกรรมการณ์ดูแลต่าง ๆ เช่น ตอบสนองเด็กมาก ปล่อยตามธรรมชาติ คุมให้เป็นไปตามกำหนด พิจารณาตามเหตุผล และ อื่นๆ
3. แบบสังเกตและสัมภาษณ์สิ่งแวดล้อมบริเวณบ้านที่เด็กอาศัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะที่อยู่อาศัย มลภาวะ และ วัตถุอันตรายในบ้านหรือบริเวณบ้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล หลังจากขออนุญาตและครอบครัวตัวอย่างลงนามในหนังสือสมัครใจเข้าร่วมโครงการแล้ว จึงเก็บข้อมูลโดยผู้ช่วยนักวิจัยที่ได้ผ่านการอบรมสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่กำหนด ดำเนินการเก็บข้อมูลใน 5 พื้นที่ที่บ้านของกลุ่มตัวอย่าง การสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 20-40 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ลักษณะครอบครัว และพฤติกรรมการณ์ดูแลเมื่อเด็กอายุ 6 เดือน และในอนาคตจะ

วิเคราะห์ความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ในตัวเด็กในวัยต่อ ๆ มา โดยใช้สถิติ Chi² test ANOVA และ Multiple Regression ในระยะต่อไป

ผลการศึกษา

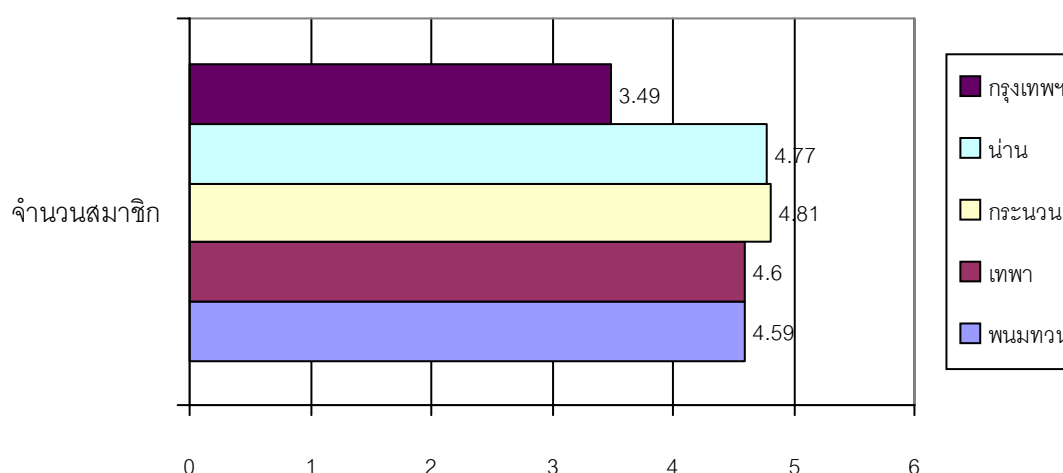
ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้แก่ผู้เลี้ยงดูเด็กจำนวน 4,331 คน ในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย จากพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้ 1) อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 806 ครอบครัว 2) อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา จำนวน 1,079 ครอบครัว 3) อำเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 877 ครอบครัว 4) อำเภอเมือง จังหวัดน่าน จำนวน 797 ครอบครัว และ 5) กรุงเทพมหานคร จำนวน 772 ครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดเป็นมารดาของเด็ก (ร้อยละ 81.7) เก็บข้อมูลโครงสร้างและเศรษฐกิจครอบครัวเมื่อมารดา กำลังตั้งครรภ์เฉลี่ยระหว่าง 30.63 – 34.26 สัปดาห์

ลักษณะโครงสร้างและเศรษฐกิจสังคม ของครอบครัว

ขนาดของครอบครัว ครอบครัวที่มารดาของเด็กในโครงการอยู่อาศัยในระยะตั้งครรภ์ มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4.48 คน โดยครอบครัวในพื้นที่กรุงเทพฯ มีขนาดเล็กที่สุดคือ 3.49 คน (รูปที่ 1) มารดาส่วนใหญ่ตั้งครรภ์เป็นครั้งแรก และพื้นที่อำเภอเมืองน่านตั้งครรภ์สูงสุดถึงคนที่ 13

รูปที่ 1 ค่าเฉลี่ยขนาดของครอบครัวที่อาศัยร่วมกัน จำแนกตามพื้นที่ศึกษา โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

ชนิดของครอบครัว เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของครอบครัว พบว่าครอบครัวของหญิงตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 54.1 ยังคงอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวขยาย และร้อยละ 40.0 อยู่ในครอบครัวเดี่ยวที่มีเฉพาะหญิงตั้งครรภ์และสามีหรือมีบุตรอยู่ด้วย ร้อยละ 6 เป็นครอบครัวที่สามีทิ้งหรือไม่ได้อยู่ร่วมกับหญิงตั้งครรภ์ ส่วนร้อยละ 5.4 เป็นครอบครัวที่มีหญิงตั้งครรภ์อยู่กับบุตรและปู่ย่า/ตายาย ส่วนครอบครัวที่มีเฉพาะหญิงตั้งครรภ์มีเพียงร้อยละ 0.5 การอยู่ร่วมกันเป็นลักษณะอยู่ร่วมกับญาติของครอบครัวฝ่ายหญิง เช่น มารดา บิดา พี่น้องของหญิงตั้งครรภ์ จำนวนมากกว่าญาติฝ่ายชายเกือบสองเท่า โดยเฉพาะอยู่ร่วมกับมารดาของหญิงตั้งครรภ์ประมาณร้อยละ 20 สูงสุดในพื้นที่อำเภอกระนวนที่อยู่ร่วมกับฝ่ายมารดาหญิงตั้งครรภ์ถึงร้อยละ 50 และพบว่าครอบครัวในพื้นที่กรุงเทพฯ มีเครือญาติอยู่ร่วมด้วยน้อยที่สุด พบกลุ่มตัวอย่าง 13 ครอบครัว ที่หญิงตั้งครรภ์อยู่ร่วมกับภรรยาคนอื่น ๆ ของสามีในบ้านเดียวกัน และมีสมาชิกที่เป็นบุตรของคู่สมรส บุตรจากการสมรสครั้งเก่า บุตรบุญธรรมและหลาน ๆ นอกจากนั้นเป็นญาติอื่น ๆ ที่ไม่ระบุและบุคคลอื่นอาศัยร่วมกัน (ตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 จำนวนสมาชิกในครอบครัวจำแนกตามความสัมพันธ์กับหญิงตั้งครรภ์ 4,331 ราย
โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

ความสัมพันธ์กับหญิงตั้งครรภ์	จำนวน	ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ทั้งหมด
มารดาของหญิงตั้งครรภ์	1,256	29.0
บิดาของหญิงตั้งครรภ์	776	17.9
มารดาของสามี	623	14.4
บิดาของสามี	613	14.1
พี่หรือน้องของหญิงตั้งครรภ์	1,461	33.7
หลานของหญิงตั้งครรภ์	627	14.5
พี่หรือน้องของสามี	667	15.4
หลานของสามี	208	4.8
ญาติอื่น ๆ ไม่ระบุของภรรยา	309	7.1
ญาติอื่น ๆ ไม่ระบุของสามี	107	2.5
ภรรยาหลงหรือภรรยาคนอื่น ๆ	13	0.3

ตารางที่ 2 จำนวนสมาชิกที่เป็นบุตร บุตรบุญธรรม และบุตรจากการสมรสเก่าที่อยู่ร่วมกัน
โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

ลำดับและประเภทบุตร	จำนวน	ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ทั้งหมด
บุตรคนแรก	2,772	64.0
บุตรคนที่ 2	423	9.7
บุตรคนที่ 3	153	3.5
บุตรคนที่ 4	84	1.9
บุตรคนที่ 5	47	1.1
บุตรคนที่ 6	21	0.5
บุตรคนที่ 7	11	0.2
บุตรคนที่ 8	3	0.1
บุตรคนที่ 9	2	0.0
บุตรบุญธรรม	5	0.1
บุตรของสามีจากการสมรสอื่นของสามี	31	0.7
บุตรจากการสมรสเดิมของภรรยา	36	0.8

เศรษฐกิจของครอบครัว รายได้เฉลี่ยของครอบครัวได้จากการคำนวณรายได้ในรอบปีที่ผ่านมา รวมรายได้ทั้งของสามีและหญิงตั้งครรภ์ ทั้งรายได้หลักและรายได้เสริม พบว่ารายได้ครอบครัวเฉลี่ยเท่ากับ 89,104 บาทต่อปี โดยพื้นที่เทพามีรายได้ต่ำสุดคือ 68,931 บาทต่อปี ในขณะที่ครอบครัวในกรุงเทพฯ มีรายได้เฉลี่ยสูงสุดคือ 172,377 บาทต่อปี และมีความแตกต่างในแต่ละพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 22.87, p < 0.001$) (ตารางที่ 3) รายได้เฉลี่ยของหญิงตั้งครรภ์ 44,401 บาทต่อปี ส่วนสามีมีรายได้เฉลี่ย 82,854 บาทต่อปี และพบว่ารายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 5,955 บาท ครอบครัวส่วนใหญ่ร้อยละ 60 มีรายได้ไม่พอรายจ่าย โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอเทพามีรายได้ไม่เพียงพอถึงร้อยละ 65.9 และพบว่าไม่มีบ้านของตัวเองร้อยละ 65.7 มีหนี้เฉลี่ยครอบครัวละ 86,019 บาท (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 รายได้ต่อปีของครอบครัว จำแนกตามพื้นที่ โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

พื้นที่	จำนวน	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
พนมทวน	645	0	2,438,020	84,355	175689.61
เทพา	689	0	2,544,000	68,931	121990.28
กระนวน	651	0	2,400,000	84,748	128486.31
น่าน	608	0	2,196,500	84,140	143330.27
กรุงเทพมหานคร	274	0	1,800,000	172,377	243673.57

หมายเหตุ แสดงเฉพาะครอบครัวที่มีข้อมูล

ตารางที่ 4 ร้อยละของครอบครัวจำแนกตามระดับความเพียงพอของรายได้ จำแนกตามพื้นที่

โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

รายได้เพียงพอ	พนมทวน	เทพา	กระนวน	น่าน	กรุงเทพ	รวม
ไม่เพียงพอ	60.9	65.9	61.7	54.1	58.7	60.7
เพียงพอ	37.1	33.7	36.4	45.0	20.6	34.6
ไม่สามารถระบุ	2.0	0.4	1.3	0.6	20.6	4.7

ครอบครัวที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีบ้านของตนเอง ถึงร้อยละ 62.1 และร้อยละ 32.6 มีบ้านจำนวน 1 หลัง ในจำนวนผู้ต้องเช่าบ้านอยู่ 349 ราย ต้องจ่ายค่าเช่าบ้านเฉลี่ย 2,659 บาทต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 46.9 ระบุว่าไม่มีเงินออมในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ เงินฝากธนาคารร้อยละ 59.5 ซึ่เป็นทรัพย์สินเช่นของมีค่า ทอง ฯ ร้อยละ 34.1 เก็บไว้เองร้อยละ 32.8 และที่เหลือเก็บในรูปแบบอื่น ๆ

อายุของหญิงตั้งครรภ์ พบหญิงตั้งครรภ์มีอายุน้อยที่สุด 14 ปี และสูงสุดอายุ 50 ปี อายุเฉลี่ย 26.67 ปี ส่วนสามีมีอายุเฉลี่ย 30.53 ปี ทั้งนี้ไม่พบความแตกต่างอายุระหว่างอายุหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่ทั้ง 5 พื้นที่ ($p > 0.05$) (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนหญิงตั้งครรภ์จำแนกตามพื้นที่ และอายุน้อยที่สุด สูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐานของหญิงตั้งครรภ์ โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

พื้นที่	อายุน้อยที่สุด	อายุสูงสุด	อายุเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
พนมทวน	15	45	26.93	6.1203
เทพา	15	47	26.89	6.1748
กระนวน	14	47	26.37	6.2064
น่าน	14	50	26.67	6.1991
กรุงเทพมหานคร	16	43	26.46	6.1899

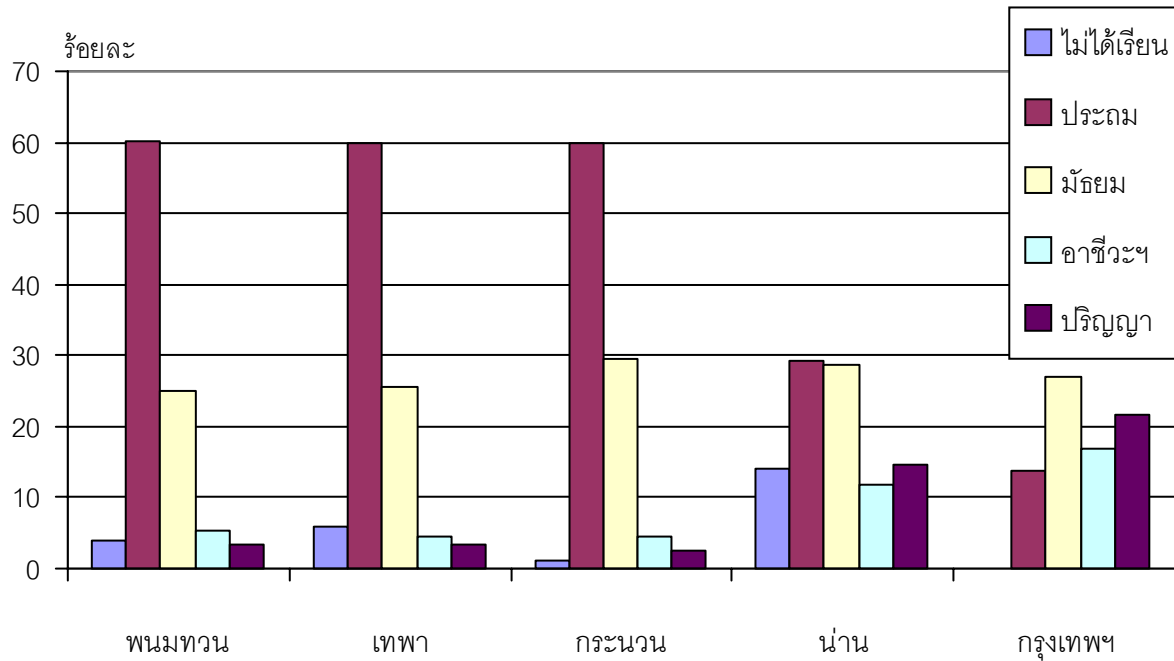
$p > 0.05$

ระดับการศึกษา หญิงตั้งครรภ์ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า (ร้อยละ 56) เช่นเดียวกับระดับการศึกษาของสามี (ร้อยละ 53) กลุ่มตัวอย่างทั้งสามีและภรรยาใน 5 พื้นที่ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาารร้อยละ 25-30 พบว่าพื้นที่กรุงเทพมหานคร และอำเภอเมืองน่าน ซึ่งเป็นพื้นที่เขตเมือง มีระดับการศึกษาสูงกว่าพื้นที่อื่น โดยหญิงตั้งครรภ์ และสามีในพื้นที่กรุงเทพฯ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่ามากถึงร้อยละ 21.7 และ ร้อยละ 20.3 ตามลำดับ แต่พื้นที่น่านมีทั้งชาวเขาและคน

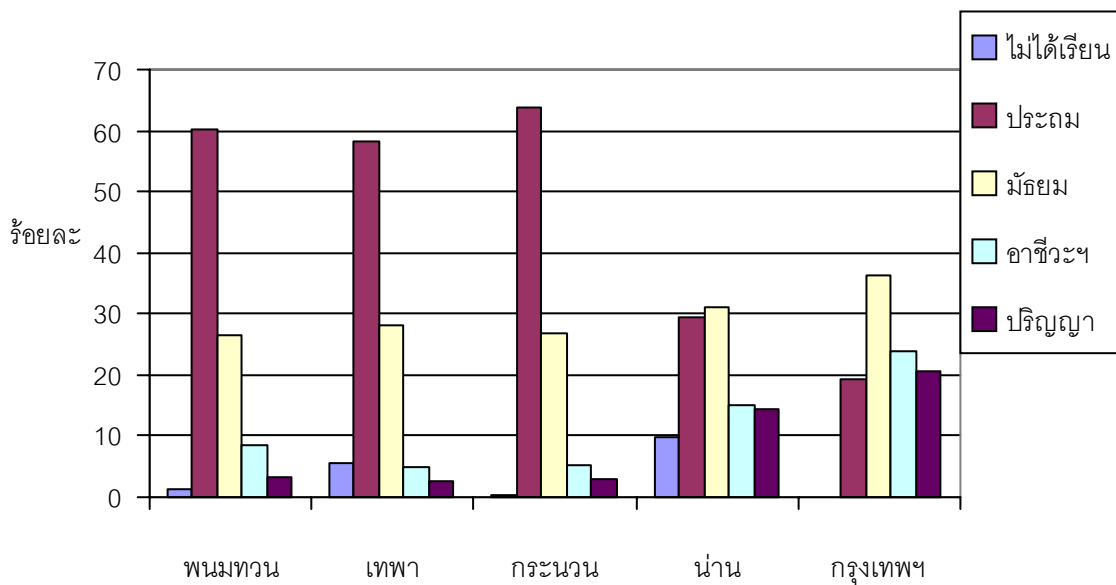

อาศัยในเขตเมือง พบว่ามีหญิงตั้งครรภ์ที่ไม่รู้หนังสือสูงถึงร้อยละ 14.0 เช่นเดียวกับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าจำนวนมาก (ร้อยละ 14.4) เช่นกัน (รูปที่ 2 และ 3)

รูปที่ 2 ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ จำแนกตามระดับการศึกษาและพื้นที่ โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

รูปที่ 3 ร้อยละของสามีของหญิงตั้งครรภ์ จำแนกตามระดับการศึกษาและพื้นที่ โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

ศาสนา ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ พบว่าหญิงตั้งครรภ์พื้นที่อำเภอพนมทวน อำเภอกระนวน กรุงเทพมหานคร และอำเภอเมืองน่าน นับถือศาสนาพุทธโดยรวมร้อยละ 98.6 ถึงร้อยละ 73.2 เฉพาะพื้นที่อำเภอเทพา จังหวัดสงขลาที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามถึงร้อยละ 74.0 หญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดน่านมีชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่นับถือเช่นไหว้วิญญาณร้อยละ 21.2 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ จำแนกตามพื้นที่

ศาสนา	พนมทวน	เทพา	กระนวน	น่าน	กรุงเทพ	รวม
พุทธ	98.6	24.3	98.4	73.2	85.2	72.5
อิสลาม	0.1	74.0	0.3	0.0	1.9	19.5
คริสต์	0.0	0.1	0.0	2.9	1.0	0.7
นับถือวิญญาณ	0.0	0.0	0.0	21.2	0.0	4.2
ไม่ระบุ	1.3	1.5	1.2	2.0	11.0	3.0

อาชีพ ในทุกพื้นที่ หญิงตั้งครรภ์ร้อยละ 17.8 ไม่ได้ทำงาน พบอัตราสูงสุดที่พื้นที่กรุงเทพฯ และต่ำสุดที่พื้นที่เทพา ส่วนมากหญิงตั้งครรภ์ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเป็นคนงานภาคเกษตรกรรมรวมกันถึงร้อยละ 48.3 รองลงมาคืออาชีพเสมียนและบริการ ร้อยละ 22.9 ส่วนอาชีพของสามีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเป็นคนงานภาคเกษตรกรรมรวมกันถึงร้อยละ 41.9 และคนงานรับจ้างทั่วไปถึงร้อยละ 34.3 ส่วนอัตราการไม่มีงานทำของสามีพบเพียงร้อยละ 2.5 มากสุดในพื้นที่กรุงเทพฯ และหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่กรุงเทพฯ ทำงานวิชาชีพหรือรับราชการมากกว่าพื้นที่อื่น คือร้อยละ 6.4 ส่วนสามีในพื้นที่กรุงเทพฯ ทำงานวิชาชีพหรือรับราชการถึงร้อยละ 17 (ตารางที่ 7 และตารางที่ 8)

ตารางที่ 7 ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ จำแนกตามอาชีพหลักและพื้นที่ โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

อาชีพของภรรยา	พนมทวน	เทพา	กระนวน	น่าน	กรุงเทพฯ	รวม
เกษตรกรรม	25.9	24.6	26.6	22.3	24.3	24.9
วิชาชีพ / ราชการ	4.6	5.0	4.6	4.0	6.8	4.7
คนงานเกษตรกรรม	11.6	18.2	12.9	12.9	10.7	13.4
คนงานทั่วไป	9.2	6.3	6.7	7.2	7.8	7.4
เสมียน พนักงานบริการ	21.8	21.4	22.3	26.1	23.0	22.9
คนงานโรงงาน	9.2	8.2	8.4	9.9	8.1	8.9
ไม่ได้ทำงาน	17.6	16.4	18.4	17.7	19.4	17.8

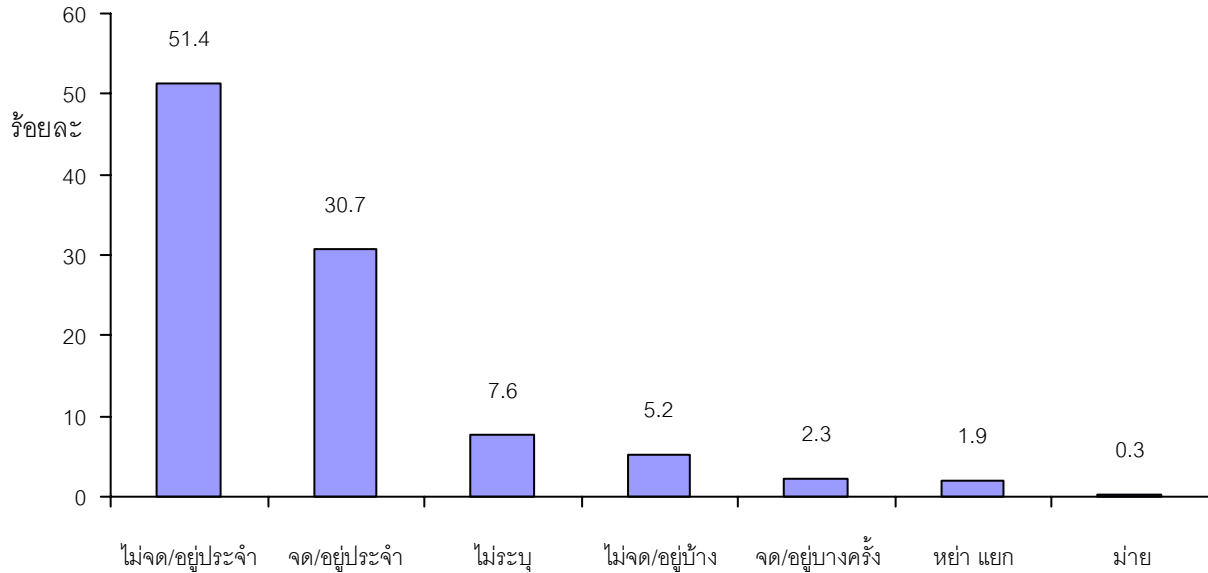
ตารางที่ 8 ร้อยละของสามีนึงตั้งครรภ์ จำแนกตามอาชีพหลักและพื้นที่ โครงการวิจัยระยะยาวใน
เด็กไทยระยะที่ 1

อาชีพของสามี	พนมทวน	เทพา	กระนวน	น่าน	กรุงเทพฯ	รวม
เกษตรกรรม	28.7	18.9	58.9	29.2	0.0	28.6
ธุรกิจ /ร้านค้า	4.7	7.8	4.7	12.2	14.5	8.2
วิชาชีพ / ราชการ	5.8	4.4	2.7	16.0	17.0	8.1
คนงานเกษตรกรรม	2.2	45.5	1.2	0.2	0.2	13.3
คนงานทั่วไป	53.1	20.0	28.9	33.8	44.2	34.3
เสมียน พนักงานบริการ	1.5	1.6	2.1	4.8	17.2	4.4
คนงานโรงงาน	0.0	0.0	33.3	0.0	0.4	0.1
ไม่ได้ทำงาน	3.3	1.7	1.5	3.2	3.5	2.5

สถานภาพสมรสและการอยู่ร่วมกัน สถานภาพสมรสของหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่ต่าง ๆ สะท้อนสถานะการอยู่ร่วมกัน และแสดงความมั่นคงและตั้งใจในการร่วมชีวิตครอบครัวตามกฎหมาย พบว่ากว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่างอยู่ด้วยกันโดยไม่จดทะเบียนสมรส พื้นที่ที่มีการไม่จดทะเบียนสูงสุด คือพื้นที่อำเภอกระนวน ซึ่งคู่สมรสอยู่ด้วยกันประจำแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสถึงร้อยละ 51.4 มีผู้ที่จดทะเบียนและอยู่ร่วมกันประจำเพียงร้อยละ 30.7 (รูปที่ 4)

รูปที่ 4 ร้อยละสถานภาพสมรสและการอยู่ร่วมกันของหญิงตั้งครรภ์ รวมทุกพื้นที่ โครงการวิจัย
ระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

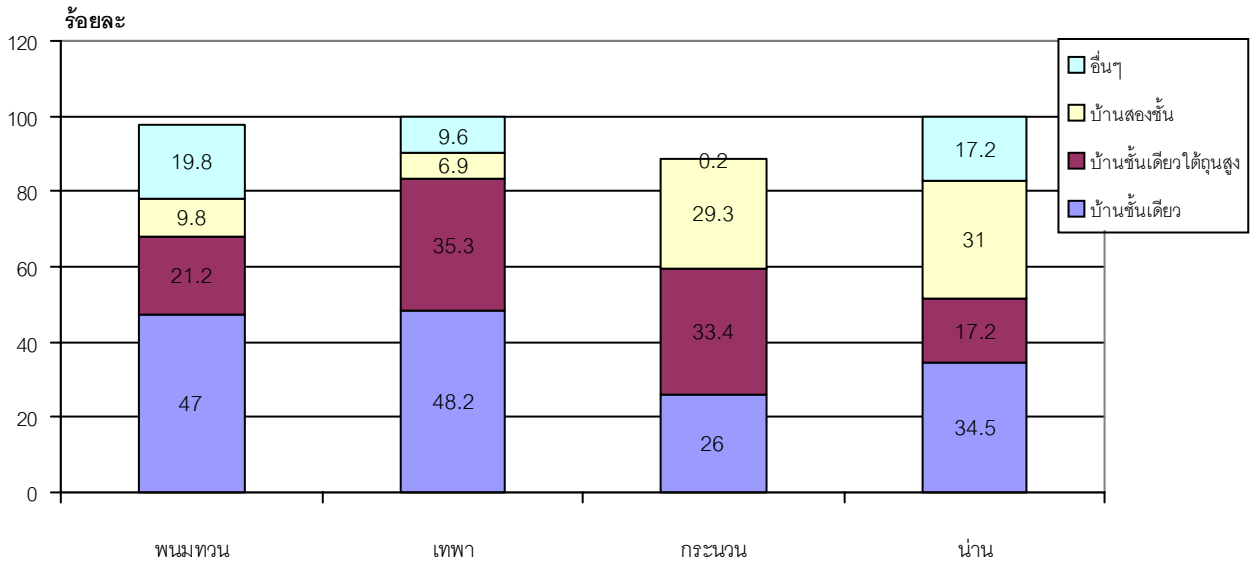

กล่าวโดยสรุปลักษณะครอบครัวในโครงการเป็นครอบครัวชนบทที่มีบุตรคนแรกและมีสมาชิกอยู่
ร่วมกันในลักษณะครอบครัวขยายมากกว่าครอบครัวเดี่ยว สังเกตและสัมภาษณ์สิ่งแวดล้อมบริเวณบ้าน

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

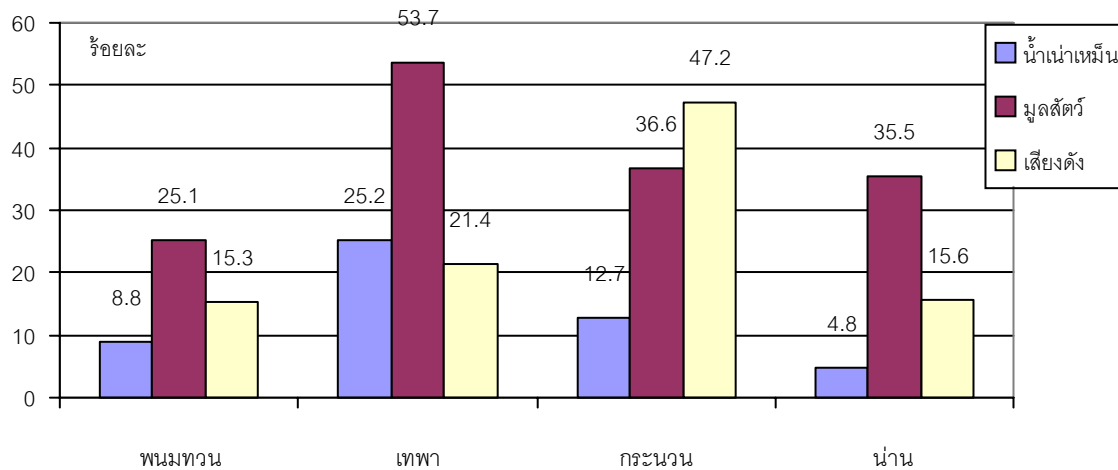
ลักษณะที่อยู่อาศัย จากการสัมภาษณ์และสังเกตสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สถานที่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง
ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ มีข้อมูลพื้นที่กรุงเทพฯ ไม่สมบูรณ์จำนวนมาก จึงแสดงข้อมูลเฉพาะ 4
พื้นที่ที่ไม่รวมกรุงเทพฯ พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 85.8 อาศัยในบ้านเดี่ยว รองลงมาคือบ้านแฝด/ห้องแถว/
ทาวน์เฮาส์พบได้ร้อยละ 4.8 และ คอนโดมิเนียม/อพาร์ทเมนต์/แฟลตพบเพียงร้อยละ 0.2 ที่เหลือเกือบ
ร้อยละ 9 ไม่มีข้อมูลและไม่สามารถระบุสถานภาพได้ และลักษณะบ้านเดี่ยวที่พบเป็นบ้านชั้นเดียวมาก
ที่สุด (รูปที่ 5) จะเห็นได้ว่าพื้นที่พนมทวนและเทพานิคมลักษณะบ้านเดี่ยวมีชั้นเดียวมากที่สุด รองลงมา
คือบ้านชั้นเดียวมีใต้ถุนสูง

รูปที่ 5 ร้อยละของลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยของครอบครัวตัวอย่าง จำแนกตาม 4 พื้นที่
โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

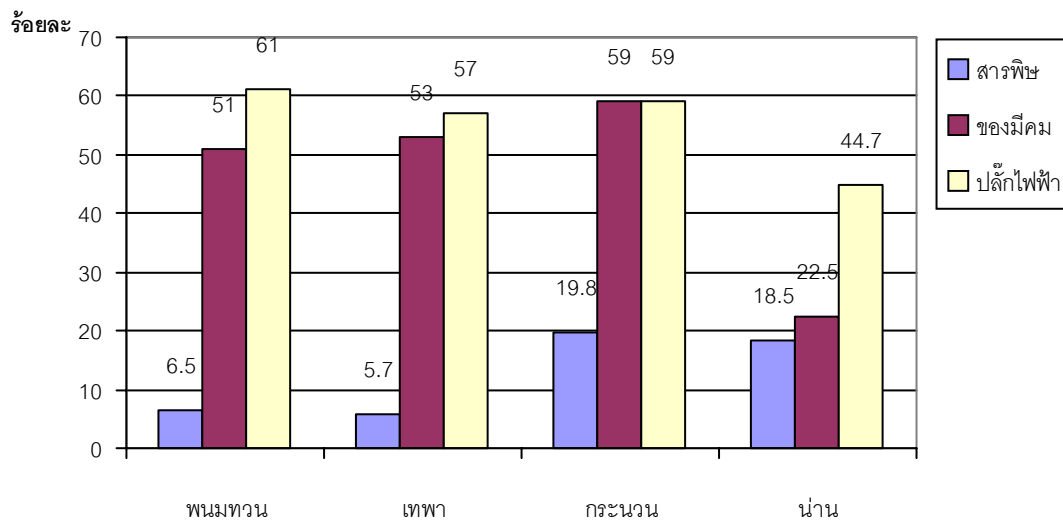
มลภาวะในสิ่งแวดล้อม พบว่าภาวะแวดล้อมที่เด็กอยู่อาศัยมีสิ่งปฏิกูลรอบบ้าน ได้แก่ แหล่งน้ำเน่าขังร้อยละ 4.8 - 25.2 พบมากในพื้นที่อำเภอเทพาและน่าน สำหรับคอกสัตว์และมูลสัตว์ในบริเวณบ้าน พบร้อยละ 25.1- 53.7 มากที่สุดในพื้นที่อำเภอเทพาเช่นกัน เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีเสียงดังร้อยละ 15.2 ถึง 47.2 มากที่สุดในพื้นที่อำเภอกระนวน ซึ่งมีเสียงรบกวนผ่านและเสียงอื่น ๆ มากกว่าพื้นที่อื่น พื้นที่พนมทวนมีปัญหามลภาวะรวมทุกด้านน้อยที่สุด และพื้นที่อำเภอเทพาพบมากที่สุดในเกือบทุกด้านยกเว้นเสียงดัง (รูปที่ 6)

รูปที่ 6 ร้อยละของการมีมลภาวะในสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยของครอบครัวตัวอย่าง จำแนกตาม 4 พื้นที่
โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

สิ่งเป็นพิษหรืออันตรายต่อเด็ก จากการสังเกตสิ่งแวดล้อม พบว่าครอบครัวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จัดเก็บสารเคมี เช่น สารพิษ ยาฆ่าแมลงไว้ในบริเวณรอบบ้านและในบ้านที่เด็กเล่นในระดับค่อนข้างดีถึงร้อยละ 70-90 ยกเว้นพื้นที่กระนวนมีความปลอดภัยของสิ่งที่มีอันตรายต่อเด็กสูง คือมีการจัดเก็บเป็นระเบียบ ไม่ใกล้มือเด็กเพียงร้อยละ 42.8 สำหรับการเก็บสิ่งมีคมที่อาจเกิดอันตรายต่อเด็ก ส่วนใหญ่ทุกพื้นที่มีการเก็บไว้ในที่มิดชิดปลอดภัยถึงร้อยละ 50 – 60 พบว่าพื้นที่น่านที่มีการจัดเก็บอย่างปลอดภัยมากที่สุด และสังเกตได้ว่าที่อยู่อาศัยมากกว่าครึ่งของครอบครัว ติดตั้งปลั๊กไฟฟ้าหรือวางเครื่องไฟฟ้าไว้ในบริเวณที่เด็กเข้าถึงเป็นสิ่งที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่เด็กได้ (รูปที่ 7)

รูปที่ 7 ร้อยละของการเก็บสารพิษ ของมีคม และปลั๊กไฟฟ้าที่อาจไม่ปลอดภัยสำหรับเด็ก
จำแนกตาม 4 พื้นที่ โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

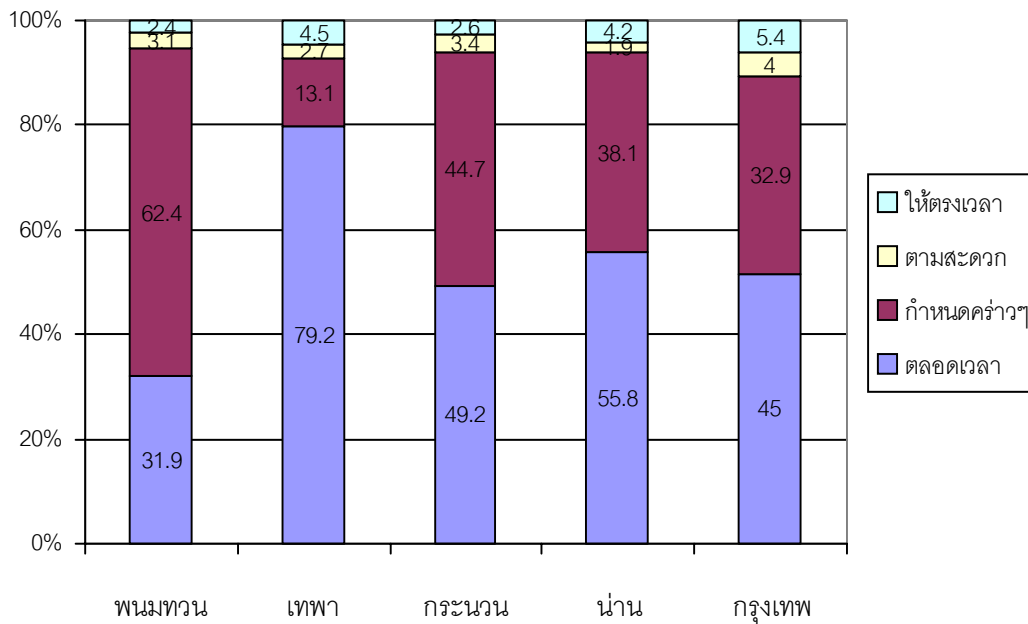
พฤติกรรม การดูแลเด็กร้อย 6 เดือน

การศึกษาพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูหลักเมื่อเด็กอายุ 6 เดือน เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงสิ่งที่ผู้เลี้ยงดูหลักสนองต่อการเปลี่ยนแปลงไปตามวัยของเด็ก ทั้งนี้ ในช่วงที่เด็กอายุยังน้อยจะสนใจศึกษาเฉพาะการตอบสนองต่อการพัฒนาการและวิถีชีวิตหลักๆ ของเด็ก ได้แก่ พฤติกรรมกำหนดเวลาให้นมเด็ก การจัดการเมื่อเด็กรับประทานอาหารที่ไม่คุ้นเคย การจัดการเมื่อเด็กคว่ำ การกำหนดเวลานอน และการจัดการเมื่อเด็กหงุดหงิดงอแง ทั้งนี้เน้นพฤติกรรมตอบสนอง (Responsiveness) และการเรียกร้องหรือควบคุม (Demanding) ของผู้เลี้ยงดูหลักที่คาดว่าจะมีผลต่อการฝึกวินัยเด็กในอนาคต การศึกษาครั้งนี้สามารถแบ่งพฤติกรรมดูแลของผู้เลี้ยงดูหลักเป็น 4 ประเภทคือ 1) ตอบสนองมาก 2) ปล่อยตามธรรมชาติ 3) พิจารณาตามเหตุผล และ 4) ควบคุมให้เป็นไปตามคาดหวัง ทั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่างอีกจากร้อยละ 0.6 ที่ตอบในลักษณะอื่น ๆ ซึ่งไม่เข้าข่ายลักษณะพฤติกรรมที่จัดไว้ ซึ่งมีจำนวนน้อยมากจึงไม่นำมาวิเคราะห์ในครั้งนี้ แต่จะติดตามเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น เพื่อศึกษารายละเอียดและทำความเข้าใจพฤติกรรมเหล่านี้ให้ชัดเจนขึ้น โดยมีรายละเอียดของการดูแลเด็ก ดังนี้

การกำหนดเวลาให้นมเด็ก การดูแลของผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดเวลาให้นมเด็กร้อย 6 เดือน ผู้เลี้ยงดูหลักจะให้นมเมื่อจบเวลาโดยไม่ปล่อยให้เด็กหิวถึงร้อยละ 55 พบมากที่สุดในพื้นที่อำเภอเทพา ลำดับรองลงมาคือ การกำหนดเวลาเพียงคร่าว ๆ สามารถยืดหยุ่นได้พบร้อยละ 37.8 กลุ่มที่มีการควบคุมเวลามีเพียงร้อยละ 3.6 และกลุ่มที่ให้นมตามความสะดวกของผู้เลี้ยงดูมีน้อยมากเพียงร้อยละ 2.9 และมีข้อสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างพื้นที่กรุงเทพมหานครที่ให้นมตามความสะดวกของผู้เลี้ยงดูหลักมีมากถึงร้อยละ

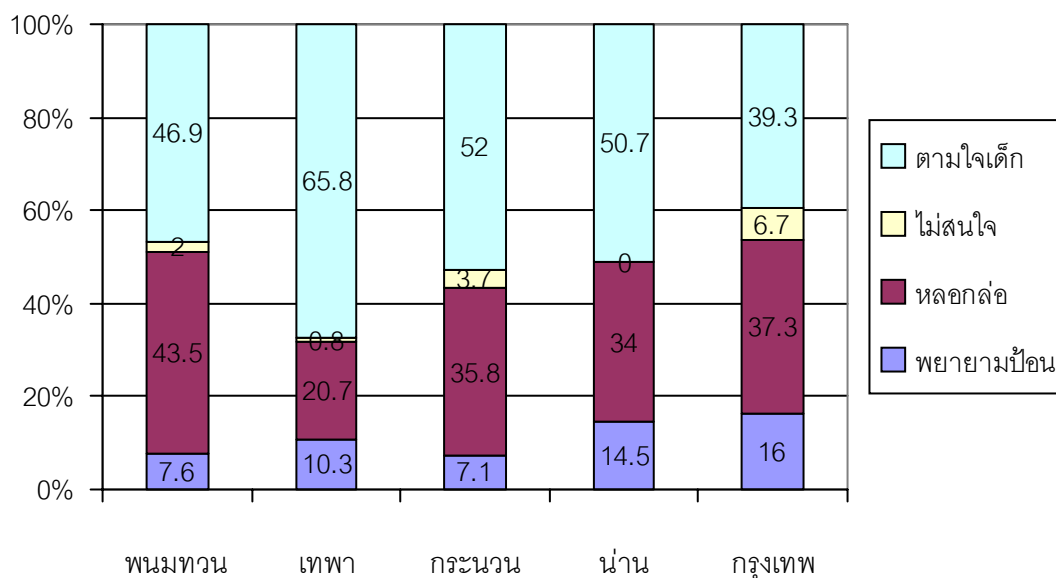
3.6 (รูปที่ 8) สรุปได้ว่าพฤติกรรมการเลี้ยงดูด้านการให้นมเน้นการตอบสนองความต้องการของเด็กมากที่สุด รองลงมาคือการพิจารณาตามเหตุผลมีความยืดหยุ่นแต่มีการกำหนดเวลา

รูปที่ 8 ร้อยละของการกำหนดเวลาให้นมของผู้เลี้ยงดูเด็กวัย 6 เดือน จำแนกตามพื้นที่
โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

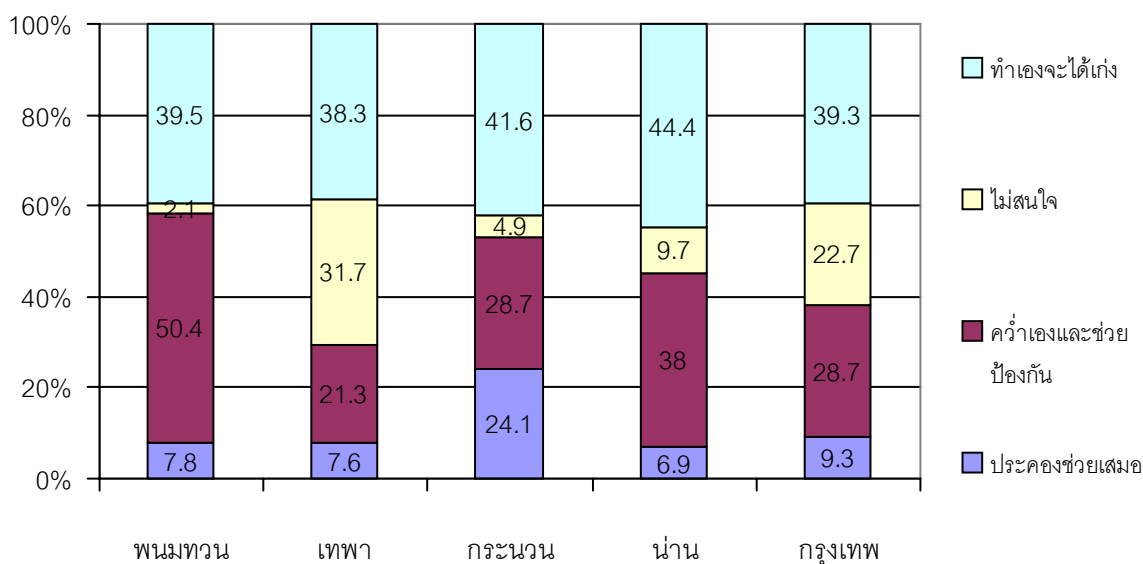
การจัดการเมื่อเด็กรับประทานอาหารที่ไม่คุ้นเคย เมื่อต้องเริ่มอาหารที่เด็กไม่คุ้นเคยนอกเหนือจากนม เด็กอาจปฏิเสธ ผู้เลี้ยงดูหลักเลือกปฏิบัติพฤติกรรมตอบสนองเรื่องอาหารมีความแตกต่างกัน ส่วนใหญ่ เน้นการ "ตามใจเด็ก" ร้อยละ 54 โดยพบในพื้นที่อำเภอเทพามากที่สุด รองลงมาคือการพยายามหลอกล่อ และ พยายามป้อนหรือบังคับตามลำดับ พบน้อยที่สุดคือกลุ่มที่กล่าวว่าไม่สนใจเหตุเพราะคิดว่าไม่ใช่ เรื่องใหญ่ ดังนั้นเรื่องการให้อาหารที่ไม่คุ้นเคย ผู้เลี้ยงดูหลักตามใจเด็กว่าจะรับประทานหรือไม่มากที่สุด (รูปที่ 9)

รูปที่ 9 ร้อยละของพฤติกรรมการให้อาหารที่ไม่คุ้นเคยให้แก่เด็กวัย 6 เดือน จำแนกตามพื้นที่
โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

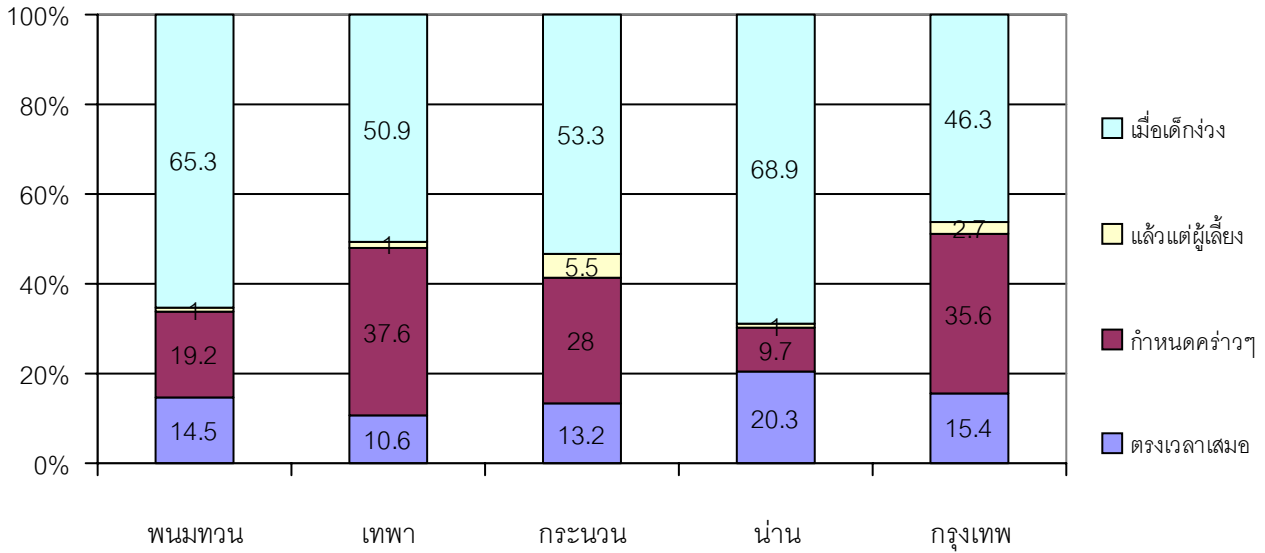
การจัดการเมื่อเด็กคว่ำ พัฒนาการที่สำคัญสำหรับเด็กวัย 6 เดือน คือการพลิกคว่ำและพลิกหงายด้วยตนเอง พบว่าพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูหลักที่จะตอบสนองพัฒนาการระยะนี้มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ส่วนมาราวร้อยละ 40 กล่าวว่าเฝ้าดูปล่อยให้เด็กทำเองโดยไม่ช่วยและคาดว่าจะการทำเองเด็กจะได้เก่ง และอีกร้อยละ 33 ให้คว่ำเองเช่นกันแต่ใช้มือคอยป้องกันอันตราย ที่พบรองลงมาคือผู้ดูแลคอยช่วยประคองเสมอ และไม่สนใจปล่อยให้ไปตามธรรมชาติตามลำดับ แสดงว่ามีการให้เด็กทำด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีมีความคาดหวังจากการที่ปล่อยให้เด็กทำเองอยู่ด้วย โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอพนมทวน ระบุว่าปล่อยให้ทำเองโดยช่วยป้องกันอันตรายเป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 50.4 (รูปที่ 10)

รูปที่ 10 ร้อยละของพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการเมื่อเด็กวัย 6 เดือน คร่ำ จำแนกตามพื้นที่
โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

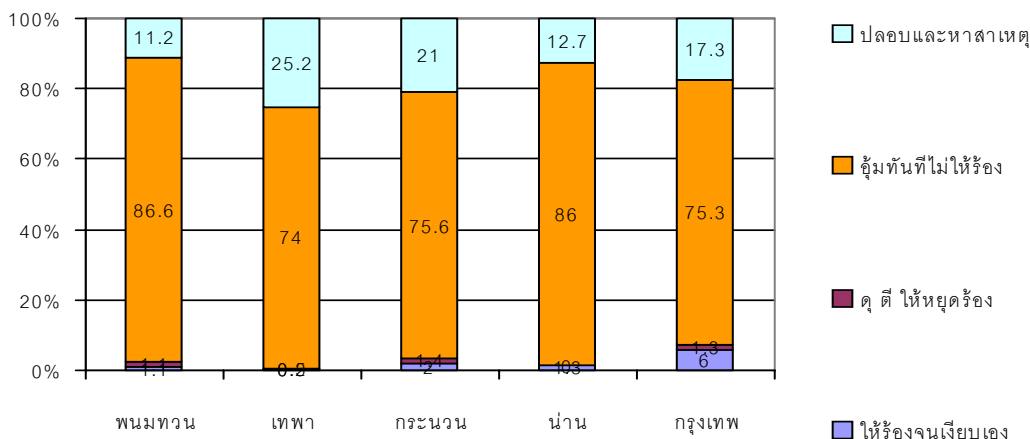
การกำหนดเวลานอน เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงถึงการฝึกวินัยของผู้เลี้ยงดูหลัก เช่นเดียวกับการกำหนดเวลาการให้นม และสะท้อนการตอบสนองความต้องการด้านการนอนของทารก พบว่าผู้ดูแลให้เด็กนอนโดยไม่มีการกำหนดเวลาแน่นอน ตอบสนองเด็กแล้วแต่จะง่วงเมื่อไรถึงร้อยละ 58.1 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25 ที่มีการกำหนดคร่าว ๆ แต่พิจารณาร่วมกับการแสดงอาการง่วงของเด็ก และอีกประมาณร้อยละ 14 ที่มีการกำหนดเวลานอนและพาเด็กนอนตรงเวลาเสมอ พบว่าพื้นที่อำเภอเมืองน่านมีการกำหนดเวลานอนให้เด็กมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ โดยรวมแสดงว่าผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่มีพฤติกรรมตอบสนองต่อความต้องการด้านการนอนของเด็กมาก (รูปที่ 11)

รูปที่ 11 ร้อยละของพฤติกรรมการกำหนดเวลานอนให้เด็กวัย 6 เดือน จำแนกตามพื้นที่
โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

การจัดการเมื่อเด็กหงุดหงิด งอแง เมื่อสอบถามผู้เลี้ยงดูหลักว่าทำอะไรเมื่อเด็กหงุดหงิด งอแง ร้องไห้พบว่าสามในสี่ของกลุ่มตัวอย่างจะมีพฤติกรรมตอบสนองโดยอุ้มทันทีไม่ปล่อยให้เด็กร้องไห้ถึงร้อยละ 79.7 รองลงมาคือการที่เข้าไปปลอบแล้วหาสาเหตุร้อยละ 18.1 ส่วนที่ปล่อยให้ร้องไห้จนเจ็บบเองและการที่ดุหรือตีให้หยุดร้องนั้นพบน้อยมาก (รูปที่ 12)

รูปที่ 12 ร้อยละของพฤติกรรมการจัดการเมื่อเด็กหงุดหงิดงอแง ในเด็กวัย 6 เดือน จำแนกตามพื้นที่
โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

โดยสรุปจากรูปที่ 10 - 14 ได้ว่ากลุ่มตัวอย่างแสดงพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็กวัย 6 เดือน ที่เน้นการตอบสนองความต้องการเด็กตามที่เด็กต้องการ คือให้นมเกือบตลอดไม่ให้หิว ถ้าไม่ยอมรับประทานอาหารที่ไม่คุ้นเคยจะไม่บังคับ ไม่กำหนดเวลาเข้านอน จะพานอนเมื่อร้อง หรือการที่อุ้มทันทีเมื่อเด็กร้องไม่ปล่อยให้ร้องนาน มีเพียงพฤติกรรมผู้เลี้ยงดูเมื่อเด็กคว่ำที่คำตอบมีความหลากหลายและเน้นไปที่ให้ทำเอง มีลักษณะเป็นการสนับสนุนมากและมีการควบคุมเด็กวัยนี้น้อยมาก นอกจากนั้นเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการเลี้ยงดู โดยเปรียบเทียบระหว่างทารกเพศชายและเพศหญิงโดย Chi² Test พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทุกพฤติกรรม ($p < 0.05$)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม กับน้ำหนักเด็กแรกเกิด

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับสุขภาพเด็ก ได้แก่น้ำหนักตัวทารกแรกเกิด โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ตัวแปรสถานะเศรษฐกิจหญิงตั้งครรภ์ สามี และครอบครัว ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ ศาสนา สถานะภาพสมรส และการอาศัยในภูมิลำเนาเดิม ไม่มีความสัมพันธ์กับน้ำหนักเด็กแรกเกิดอย่างมีนัยทางสถิติ ($p < 0.05$) มีเพียงอายุของมารดาเท่านั้นที่พบสัมพันธ์กับน้ำหนักแรกเกิดของทารก กล่าวคือ มารดาอายุน้อยให้กำเนิดทารกน้ำหนักน้อย ในขณะที่มารดาอายุมากให้กำเนิดทารกน้ำหนักตัวมาก (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ร้อยละของน้ำหนักทารกแรกเกิดที่มากกว่าและน้อยกว่า 2,500 กรัม จำแนกตามระดับการศึกษา

ศาสนา สถานะภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิม อาชีพ รายได้ และอายุมารดา

ปัจจัยเศรษฐกิจสังคม	ค่าเฉลี่ยน้ำหนักทารกแรกเกิด	F	p-value
การศึกษามารดา ไม่ได้เรียน ประถมฯ มัธยมฯ อาชีวศึกษา ปริญญาตรีและสูงกว่า อื่นๆ	3014.21 3032.98 3039.85 3069.80 3020.20 3270.00	0.897	0.482
ศาสนาของมารดา พุทธ อิสลาม คริสต์ นับถือวิญญาณ อื่นๆ	3034.99 3051.41 2956.36 2999.38 3200.00	0.560	0.731
สถานภาพสมรส โสด คู่ อยู่ด้วยกัน ม่าย หย่า / แยก	2910.00 3038.30 2845.91 2971.94	1.146	0.329
ภูมิลำเนาเดิม จังหวัดเดียวกับพื้นที่โครงการ ภาคเดียวกับพื้นที่โครงการ ต่างภาคเดียวกับพื้นที่โครงการ อื่นๆ	3027.97 3038.29 3080.47 3026.00	1.285	0.274
รายได้ครอบครัวแบ่งตาม Quartile ต่ำกว่า 23,500 บาท 23,501 – 48,000 บาท 48,001 – 108,000 บาท 108,001 บาท ขึ้นไป	3023.01 3026.50 3044.55 3029.50	0.257	0.876
อายุมารดา ต่ำกว่า 18 ปี 18 - 40 ปี มากกว่า 40 ปี	2978.76 3036.81 3163.92	3.553*	0.029

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักในการทำความเข้าใจบริบทของครอบครัว และพฤติกรรม การดูแลเด็กทารกของครอบครัวในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย ผลของการศึกษาแสดงถึง ลักษณะเฉพาะของครอบครัวไทยที่เก็บข้อมูลก่อนคลอด สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการดูแลเมื่อ เด็กอายุ 6 เดือน ดังนี้

1. โครงสร้างและเศรษฐกิจครอบครัว ผลการวิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจครอบครัวมีลักษณะเฉพาะของ กลุ่มตัวอย่างและมีความเฉพาะในแต่ละพื้นที่เช่นกัน ประการแรกพบว่าครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ ต่ำกว่ารายได้ครัวเรือนตามข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งพบว่าในปี พ.ศ. 2544 มีรายได้ครัวเรือน ทั่วประเทศเฉลี่ยเดือนละ 12,185 บาทต่อครัวเรือน และรายได้ในแต่ละอำเภอที่เก็บข้อมูลต่ำกว่ารายได้ จังหวัดตามข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ ยกเว้นพื้นที่อำเภอเมืองน่านเท่านั้นที่รายได้ใกล้เคียงกับข้อมูล ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ยกตัวอย่างเช่นในปี พ.ศ.2541 ข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่าครัวเรือน ในกรุงเทพฯมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 308,910 บาท แต่รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่กรุงเทพฯ ของ โครงการเพียง 172,377 บาทเท่านั้น น้อยกว่าเกือบครึ่งหนึ่ง อาจเนื่องจากการเก็บข้อมูลรายได้เฉพาะ ของบิดาและมารดาเด็กเท่านั้น ไม่รวมสมาชิกอื่น หรืออาจเป็นข้อสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้มี สถานภาพทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในหลายด้าน โดยเฉพาะข้อมูลความ พอเพียงของรายได้แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.6 ระบุว่าไม่มีเพียงพอ นั่นคือกลุ่มตัวอย่างมี ต่อครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 86,000 บาทซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (64,275 บาท) ในปี พ.ศ. 2544 นอกจากนี้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนยังมากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ซึ่งเป็นไปตามที่คาดหมาย ทั้งนี้ เพราะกลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวที่มีคู่และกำลังจะมีบุตร จึงเป็นครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า สถิติของประเทศที่รายงานโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่เก็บทั้งครอบครัวที่มีและไม่มีเด็ก นอกจากนี้ พบว่าครอบครัวมีการอยู่ร่วมกับเครือญาติมากกว่าร้อยละ 50 แสดงให้เห็นลักษณะครอบครัวที่ต้อง เลี้ยงดูเด็กมักเป็นครอบครัวขยายมากกว่าครอบครัวเดี่ยวที่อยู่นั้นเฉพาะบิดามารดาและบุตร นอกจากนี้ ด้านสถานะภาพสมรส พบว่าครอบครัวในกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นครอบครัวที่ไม่จดทะเบียนแต่อยู่ ร่วมกันเป็นประจำถึงร้อยละ 64.9 แสดงให้เห็นข้อมูลที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก อาจแสดงถึง การไม่ให้ความสำคัญต่อสถานะภาพทางกฎหมาย ซึ่งครอบครัวอาจเห็นปัญหาของการจดทะเบียนสมรส มากกว่าประโยชน์ที่จะเสริมสร้างความเชื่อมั่นระหว่างกัน ประการที่สองแสดงสถิติการจดทะเบียนสมรส และจดทะเบียนหย่าของประเทศโดยทั่วไปไม่ครอบคลุมสถานะภาพสมรสที่เป็นจริงในสังคมไทย จาก ข้อมูลของโครงการแสดงว่ามีการจดทะเบียนสมรสทั้งที่อยู่ด้วยกันและไม่อยู่ด้วยกันไม่มากนัก พบเพียง ร้อยละ 33 และผลการศึกษาได้ยืนยันข้อค้นพบในการศึกษาอื่นๆว่ามารดาอายุน้อย มีโอกาสให้กำเนิด ทารกที่มีน้ำหนักตัวน้อย และอาจมีปัญหาสุขภาพได้

2. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ พบว่าเด็กอยู่อาศัยในบ้านเดี่ยวราวร้อยละ 70 และลักษณะที่อยู่ไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น บริเวณภายในและนอกบ้านมีน้ำเน่ากลิ่นเหม็น มูลสัตว์ เสียงดัง เป็นต้น โดยเฉพาะมูลสัตว์พบมากอันดับหนึ่ง ซึ่งจะต้องติดตามถึงผลต่อการเจ็บป่วยจากโรคทางเดินอาหาร ทางเดินหายใจ จากข้อมูลที่เกิดขึ้นในบริเวณบ้าน พบว่าเด็กอยู่ในภาวะเสี่ยงจากของมีคม และอุปกรณ์ไฟฟ้าในบ้านที่ไม่มีการเก็บหรือติดตั้งที่ดี เป็นระเบียบ ไกลมือเด็ก ถึงแม้จะมีการเก็บของมีคมไว้ถึงร้อยละ 50-60 เป็นสิ่งที่แสดงว่าเด็กในบ้านอีกร้อยละ 40-50 เสี่ยงต่อการสัมผัสและอาจได้รับอันตรายจากสิ่งของมีคมได้ง่าย
3. พฤติกรรมการดูแลเด็กที่สำคัญ ผู้ดูแลหลักส่วนใหญ่มีลักษณะตอบสนองความต้องการของเด็กมาก รองลงมาคือพฤติกรรมใช้เหตุผล การเลี้ยงดูแบบตอบสนองเด็กมากนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับการเลี้ยงดูแบบปกป้องซึ่งพบว่าจะมีผลต่อการปรับตัวและการเรียนรู้ของเด็กในระยะต่อมา (Chen Liu and Li, 2000; Gibb, 2002) นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้เลี้ยงดูหลักมีพฤติกรรมการดูแลที่ควบคุมเด็กให้เป็นไปตามความต้องการของตน หรือแบบปล่อยตามธรรมชาติน้อยมาก การเลี้ยงดูเด็กวัยทารกนี้สะท้อนพฤติกรรมการเลี้ยงดูที่เน้นการตอบสนองเด็กค่อนข้างมาก แต่มีการควบคุมหรือฝึกเด็กตั้งแต่วัยเยาว์น้อย ตัวอย่างเช่น เกือบไม่มีกำหนดเวลาในการให้นม หรือการพาเด็กเข้านอนเป็นเวลา สะท้อนว่าผู้เลี้ยงดูหลักยังไม่เห็นประโยชน์ในการฝึกความเป็นระเบียบ ด้วยการควบคุมเวลาในการตอบสนองเด็กด้านต่าง ๆ ในวัยนี้ ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาในประเทศอังกฤษที่พบว่าบิดามารดาส่วนใหญ่เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลร้อยละ 42 และแบบควบคุมหรือใช้อำนาจร้อยละ 37 (Thompson et al., 2002) แต่เด็กอังกฤษที่ศึกษาอยู่ในวัยเรียนขึ้นไป จากการศึกษาของเชนและคณะพบว่ากรอบเลี้ยงดูของบิดามารดาชาวจีนมีการเปลี่ยนแปลงตามอายุของเด็ก (Chen Lui and Li, 2000) ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาต่อเนื่องว่าพฤติกรรมการเลี้ยงดูจะเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในอนาคต และจากการศึกษาครั้งนี้แสดงพฤติกรรมการดูแลเด็กทารกที่เน้นการตามใจและเอาใจใส่สูงซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า เพราะเด็กยังเยาว์วัยมากช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ผู้เลี้ยงดูหลักจึงให้ความสนใจมาก อย่างไรก็ตามพบว่ามีหลายคนที่ไม่สนใจและอาจมีพฤติกรรมปล่อยปละละเลยเด็กอยู่มาก เป็นโอกาสของนักวิจัยที่จะศึกษาติดตามในระยะยาวที่จะระบุพฤติกรรมระยะแรก ๆ ที่อาจช่วยทำนายความเสี่ยงที่เด็กจะได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่ดี

การศึกษานี้เป็นพยายามอธิบายการเลี้ยงดูเด็กทารกอายุต่ำกว่า 1 ปี ซึ่งประเมินได้ค่อนข้างยาก และในอดีตมีการศึกษาในกลุ่มเด็กวัยเรียนขึ้นไปเท่านั้น จึงเป็นโอกาสในการเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลเด็กตั้งแต่เริ่มต้นในชีวิตเรื่อยไปจนเติบโตตามวัย ซึ่งคาดว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเด็กอายุมากขึ้น พฤติกรรมบางอย่างพบมากในการดูแลเด็กเล็ก แต่เมื่อเด็กเจริญวัยขึ้นผู้เลี้ยงดูหลักจะมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปอย่างไรในวัยก่อนเรียน วัยเรียน และวัยรุ่น เป็นประเด็นที่ควรศึกษาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง จึงจะสามารถเห็นผลกระทบของแบบแผนการดูแลเด็กที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. อาจกล่าวได้ว่าครอบครัวที่อยู่ในระยะมีบุตร เป็นครอบครัวที่อยู่ในภาวะขาดแคลนทางเศรษฐกิจสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประชากรทั่วไป ทั้งที่ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานแต่มีรายจ่ายมาก ดังนั้นความช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่เด็กเป็นสิ่งที่ครอบครัวต้องการ เพื่อแบ่งเบาภาระค่าครองชีพ ถือว่าเป็นครอบครัวที่มีภาวะเปราะบางและเสี่ยงต่อภาวะขาดแคลน ซึ่งจะมีผลต่อการเลี้ยงดู การเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็ก อันเป็นรากฐานที่สำคัญของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต
2. ค่านิยมเรื่องการไม่จดทะเบียนสมรสพบบ่อยมากในสังคมไทยชนบท ทั้งที่ปัจจุบันภาครัฐอำนวยความสะดวกในเรื่องนี้ค่อนข้างมากก็ตาม อาจสะท้อนการมองทางลบเกี่ยวกับการสมรสในด้านปัญหาทางกฎหมายเมื่อจะเลิกกัน หรืออาจแสดงความไม่มั่นใจต่อการสมรสของตัวเอง ซึ่งเป็นเรื่องน่าสังเกตที่สังคมไทยปัจจุบันมีผู้รู้หนังสือจำนวนมากขึ้น เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ดีขึ้น แต่มากกว่าครึ่งยังนิยมการอยู่ด้วยกันโดยไม่จดทะเบียนสมรส ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพถึงความรับรู้ ความเชื่อที่แท้จริงของครอบครัวต่อสถานภาพการสมรสและการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อทำความเข้าใจคุณลักษณะและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องไปถึงความมั่นคงของครอบครัวและเด็ก
3. สภาวะแวดล้อมของบ้านทางกายภาพนั้น นอกจากแสดงความเสี่ยงต่ออันตรายต่อเด็กแล้ว ยังรวมถึงภาวะเสี่ยงต่อสมาชิกคนอื่น ๆ เช่นผู้สูงอายุด้วย ผลภาวะและสิ่งทีก่อให้เกิดอันตรายควรได้รับการดูแล โดยเฉพาะการเน้นให้ความรู้เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุและอันตรายกับเด็ก ไม่ควรเน้นแต่การป้องกันภายนอกบ้าน เรื่องการเดินทางเท่านั้น แต่ควรมีการให้คำแนะนำเมื่อผู้ปกครองพาเด็กมารับบริการวัคซีนทุกครั้งว่า ภัยอันตรายจากสิ่งของในบ้านที่ควรระวังมีอะไรบ้าง และสื่อสารกับชุมชน ประชาสังคมให้รับรู้เพื่อการระดมแนวคิดในการแก้ไขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. จันทรพิชญ ชูประภาวรรณ และคณะ. (2540). รายงานการทบทวนองค์ความรู้ เรื่องเด็ก เยาวชน และครอบครัวในประเทศไทย. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
2. รุจา ภูไพบูลย์, อรุณศรี เตชัสหงส์, ชื่นฤดี คงศักดิ์ตระกูล และจิรา อ่อนไสว. (2543) รายงานการวิจัย : พัฒนิกและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติพัฒนิกของครอบครัวในการดูแลบุตรตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยรุ่น.สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
3. ชื่นฤดี คงศักดิ์ตระกูล, รุจา ภูไพบูลย์, อรุณศรี เตชัสหงส์ และจิรา อ่อนไสว. (2000). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติพัฒนิกการดูแลบุตรของครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร. Thai J. Nurse Res. 4 (1) : 91-105.
4. สุทธิลักษณ์ นาคสุสุข. (2544). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์) มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
5. สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี . สรุปข้อมูลสถิติด้านเศรษฐกิจ จากโครงการสำรวจและสำมะโนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ . สำนักงานสถิติแห่งชาติ . พ.ศ. 2541-2544.
6. Angelsen NK., Vik T., Jacobsen G. and Bakketeig LS. (2001). Breast feeding and cognitive development at age 1-5 years. Arch. Dis. Child. 85 (3): 183-188.
7. Chen X., Liu M. and Li D. (2000). Parental warmth , control and indulgence and their relations to adjustment in Chinese children : a longitudinal study . Journal of Family Psychology. 14 (3): 401-419.
8. Darling N. (1999). Parenting style and its correlates. ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, Champaign, IL. No:ED427896:1-3.
9. Garcia BFJ. and Rosel RJ. (2001). Family and personal correlates of academic achivement. Psychol Rep. 88 (2): 533 - 547.
10. Gibbs BE. (2002). Childhood maltreatment and negative cognitive styles. A quantitative and qualitative review. Clinical Psychology Review. 22(2): 223-246.
11. Gordon LC. (1999). Linking gender differences in parenting to a typology of family parenting styles and adolescent developmental outcomes. Dissertation (Ph.D.) Iowa state University.
12. Gouandjika I. and et al. (2000). Circulation of poliovisus in endemic zones with children vaccinated by the oral polio vaccine. Bull. Soc. Patho. Exot. 93(3):198-201.

13. Gelso C J . (1976). Intergenerational relationship in the development of child-rearing attitudes. ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, Champaign, IL. No: ED13951: 1-21.
14. Holden GW. Parents and the dynamics of child-rearing. Westview Press: Scranton PA.
15. Janssens JM. and Gerris JRM. (1987). Towards an empirical model of parental discipline reactions, family climate, child-rearing values and social class. ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, Champaign, IL. No: ED287581. Paper presented at the Biennial Meeting of society of Research in Child Development, Baltimore , MD. April 23-26.
16. Khemmani T. and et al. (1995). Principles and model of early childhood development in Thai cultural ways : Selected research findings relating to social context and child transition from home to school. ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, Champaign, IL. No: ED390574. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association. (San Francisco, CA, April 18-22,
17. Le Cuyer-Maus EA. and Houck GM. (2002). Maternal characteristics and maternal limit-setting styles. Public Health Nursing. 19(5): 336-344.
18. Lloyd C. and Miller PM. (1997). The relationship of parental style to depression and self-esteem in adulthood . Journal of Nervous & Mental Disease. 185(11) : 655-663.
19. Mill BC. and et al. (1989). Effect of maternal child-rearing practice on school readiness and achievement of young children. ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, Champaign, IL. No: ED 329337:1-28.
20. Moor SG. (1987). The role of parents in the development of per group competence. ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education ,Champaign, IL No: EG346992. Paper presented at the Annual Meeting of the Biennial Meeting of the Society for Research in Child Development, Baltimore, MD. April 23-26.
21. Phisalpong W. and et al. (1984). Child-rearing practice. ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, Champaign, IL. No: ED273358:1-29.
22. Reisine ST. and Poster W. (2001). Socioeconomic status and selected behavioral determinant as risk factors for dental caries. Dent. Educ. 65 (10): 1009-1016.
23. Russek LG. and Schwartz GE. (1997). Perception of parental rearing predict health status in midlife: a 35-year follow up of the Harvard Mastery of Stress Study. Psychosomatic Medicine. 59(2): 144-149.

24. Thompson MJ., Raynor A., Cornah D., Stevenson J. and Sonuga-Barke EJ. (2002). Parenting behaviour described by mothers in general population sample. Child Care Health Dev. 28 (2): 149-155.
25. Woldemicael G. (2001). Diarrhoeal morbidity among young children in Eritrea: environmental and socioeconomic determinants. J. Health Popul. Nutrition. 19(2): 83-90
26. Zimmerman RK. and Burns IT. (2000). Child vaccination part 1 : route vaccines. Journal of Family Practice. 49 (9) suppl.:S22-23.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์โครงสร้าง เศรษฐกิจครอบครัว

แบบสัมภาษณ์ประวัติโครงสร้างและเศรษฐกิจครอบครัว

ข 02

ชื่อหญิงตั้งครรภ์

ที่อยู่

- สอบถามครั้งที่ 1 เมื่อหญิงตั้งครรภ์ 28-36 สัปดาห์
 สอบถามครั้งที่ 2 เมื่อเด็กอายุ 6 เดือน (ถามการเปลี่ยนแปลง)
 สอบถามครั้งที่ 3 เมื่อเด็กอายุ 1 ปี (ถามการเปลี่ยนแปลง)

สำหรับผู้ช่วย บันทึกสิ่งที่สังเกตพบในครอบครัว เพื่อนบ้าน และอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. ข้อมูลสมาชิกในครอบครัว

ลำดับ ที่	บัตรประจำตัว ประชาชน 13 หลัก	ชื่อ-นามสกุล (นาย, น.ส.,นาง, ด.ช.,ด.ญ.,)	สถานะใน ครอบครัว 1. หัวหน้า ครอบครัว 2. สมาชิก	สถานภาพ สมรส 1. โสด 2. คู่/อยู่ด้วยกัน 3. หม้าย 4. หย่า/แยก	อายุ		เพศ 1. ชาย 2. หญิง	บ้านเกิด ระบุจังหวัดที่ เกิดหรืออยู่ นานที่สุด
					ปี	เดือน		
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								

[illegible]

2. ผังประวัติครอบครัว Family Genogram

□ ชาย ใส่อายุ

○ หญิง ใส่อายุ

✕ ถึงแก่กรรม

// หย่า / แยก (ทำไว้ที่เส้นเชื่อม)

ช / ด หมายถึง มีชีวิต/สุขภาพดี

..... แสดงเส้นเชื่อมกรณีลูกเลี้ยง ลูกบุญธรรม

----- แสดงขอบเขตครอบครัวที่ศึกษา

1. ใส่เฉพาะชื่อเด็กกลุ่มเป้าหมาย ส่วนคนอื่นใส่อายุ
2. ใส่เครื่องหมายแสดงเพศ □ ชาย หรือ ○ หญิง
3. ใส่โรคประจำตัวที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์แผนปัจจุบัน ได้แก่ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคหัวใจชนิด..... เอกซั รัยรอยด์ ชนิด..... ตับอักเสบ ชนิด..... ซิฟิลิส ภูมิแพ้ โรคเลือด หรืออื่นๆ ที่สำคัญ

3. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านและสามีได้รับการช่วยเหลือจากเครือญาติหรือเพื่อนในด้านต่าง ๆ
ต่อไปนี้หรือไม่ ?

รายการ	0 ไม่ได้	1 ได้	ชื่อคนที่ช่วยเหลือ	ความสัมพันธ์กับหญิงตั้งครรภ์
1. การเงิน				
2. การเดินทาง				
3. การเลี้ยงดูเด็ก				
4. ของใช้				
5. อาหาร				
6. อื่น ๆ ระบุ.....				

4. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านและสามีได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้หรือไม่?

รายการ	0 ไม่ได้	1 ได้	ชื่อองค์กรที่ช่วยเหลือ	ทำไมจึงช่วยเหลือ
1. การเงิน				
2. การเดินทาง				
3. การเลี้ยงดูเด็ก				
4. ของใช้				
5. อาหาร				
6. อื่น ๆ				

ข้อมูลเศรษฐกิจของท่านและสามีในรอบปีที่ผ่านมา

5. ที่ดินและผลผลิตในรอบปีที่ผ่านมา

5.1 ที่ดิน ในครอบครองของท่านและสามี มีจำนวน..... ไร่ / ไร่ ☐ 0 ไม่มี

1. 5.2 ท่านและสามี มีสัตว์เลี้ยงดังต่อไปนี้หรือไม่ จำนวนกี่ตัวในรอบปีที่ผ่านมา

☐ ไม่มี (ข้ามไปถามข้อ 5.3) ☐ มี (ระบุรายละเอียดลงในตารางต่อไปนี้)

สัตว์เศรษฐกิจ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย	ราคารวม
1. วัว / ควาย			
2. แพะ			
3. ไก่			
4. หมู			
5. ปลา			
6. อื่น ๆ.....			
7. อื่น ๆ.....			
		2. รวม	

ครอบครัวของท่านมีผลผลิตดังต่อไปนี้หรือไม่ จำนวนเท่าไรในรอบปีที่ผ่านมา

☐ ไม่มี (ข้ามไปถามข้อ 6) ☐ มี (ระบุรายละเอียดลงในตารางต่อไปนี้)

ชนิด	จำนวน	3. ราคาต่อหน่วย	ราคารวม
1. ข้าวเจ้า			
2. ข้าวเหนียว			
3. มัน			
4. ข้าวโพด			
5. อ้อย			
6. ยางพารา			
7. พืชอื่น			
8. เงาะ			
9. อื่น ๆ.....			
10. อื่น ๆ.....			
11. อื่น ๆ.....			
		4. รวม	

6. ปัจจุบันท่านและสามี มีบ้านของตนเองหรือไม่

☐ 0 ไม่มี

☐ มี หลัง

6.1 ท่านและสามีอยู่บ้านเช่าหรืออาศัยอยู่กับผู้อื่น

☐ อยู่บ้านเช่า เสียค่าเช่าเดือนละ บาท

☐ อาศัยอยู่กับผู้อื่น
เจ้าของบ้านเป็น.....ของท่าน

☐ บ้านพักราชการ, รัฐวิสาหกิจ

6.2 บ้านที่ท่านอยู่ปัจจุบันและเป็นเจ้าของปลูกบนที่ดิน
ของใคร

☐ 1 ของตนเอง

☐ 2 เช่า

☐ 3 ของคนอื่น เจ้าของที่ดินเป็น.....ของท่าน

6.3 ขนาดของที่ดิน.....ตารางวา / ไร่

6.4 พื้นที่เฉพาะตัวบ้านรวมกันมีขนาด ตรม.

7. ในรอบปีที่ผ่านมาท่านและสามี มีรายจ่ายเดือนละ บาท

8. รายรับรายจ่ายของท่านและสามีเป็นอย่างไร

- ☐ 1 รายได้พอใช้จ่ายพอดี ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา
- ☐ 2 รายได้ไม่พอใช้จ่าย หนี้ปัจจุบันมีจำนวน บาท
- ☐ 3 รายได้เหลือ เงินออมปัจจุบันมีจำนวน บาท

เก็บโดย (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1 ฝากธนาคาร

☐ 2 ซื้อทรัพย์สิน

☐ 3 เก็บไว้เอง

☐ 4 อื่น ๆ (ระบุ).....

หมายเหตุ บันทึกสิ่งที่พบ ข้อสังเกตอื่นๆ หรือที่ไม่แน่ใจว่าควรเพิ่มเติม

อะไร

.....

.....

.....

.....

ผู้เก็บข้อมูล วันที่/...../.....

ผู้ตรวจทาน วันที่/...../.....

